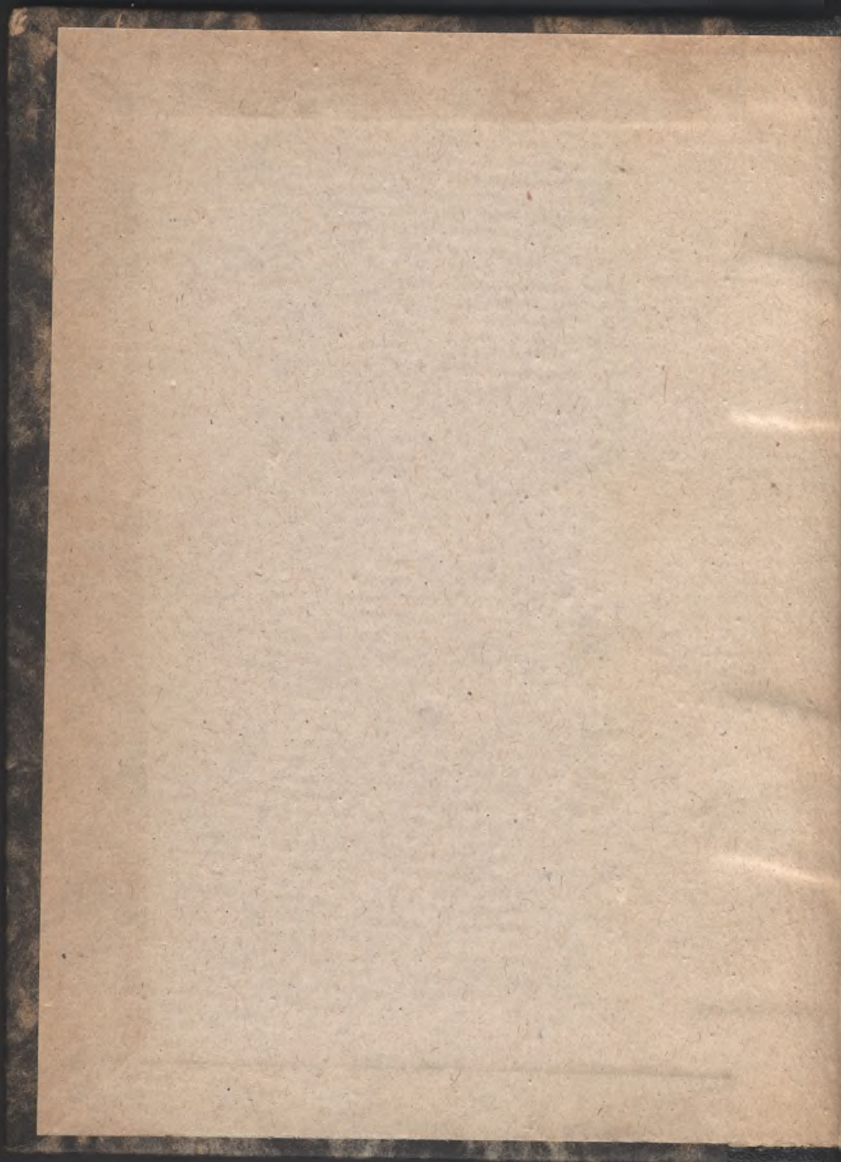
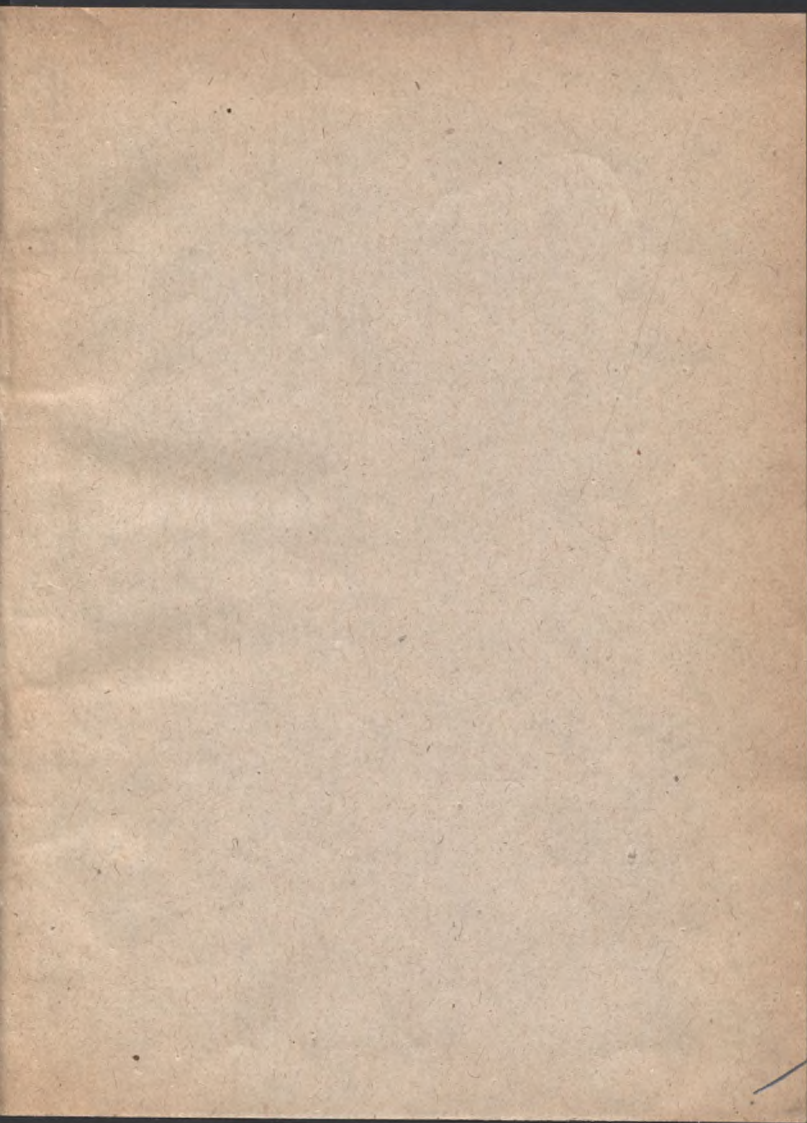
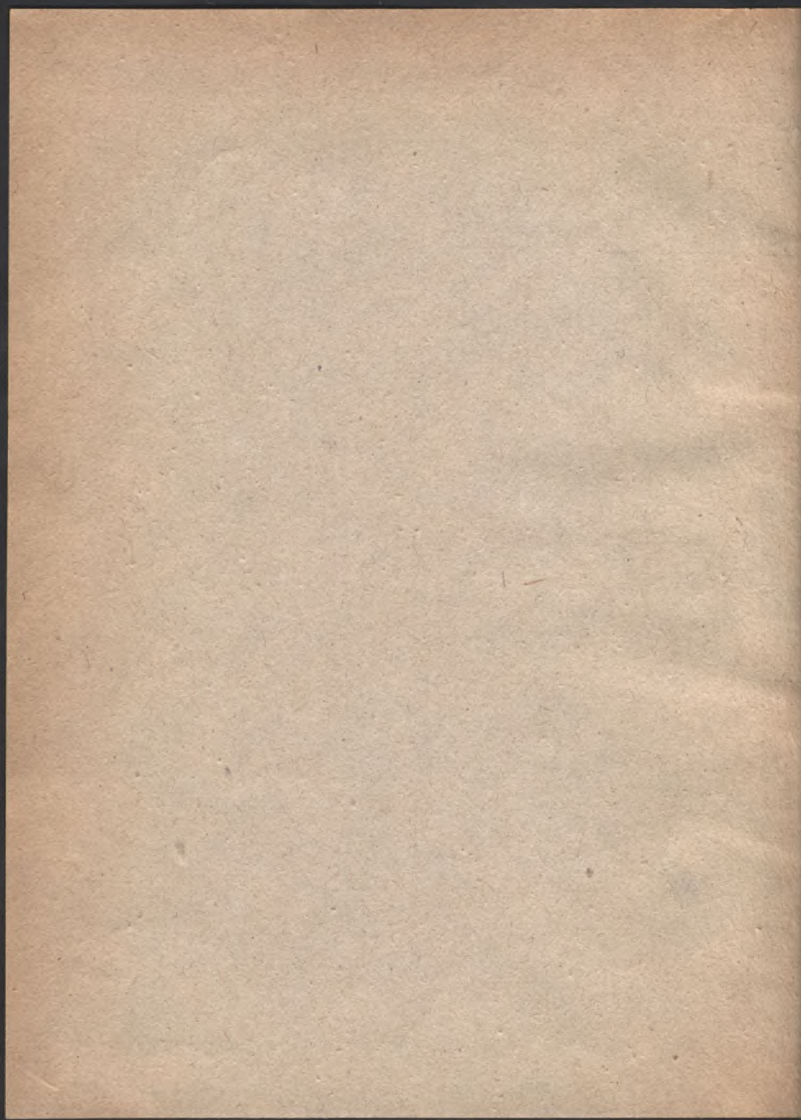

21920

EDMOND ROSTAND

42.555.

DON JUAN
UTOLSÓ ÉJSZAKÁJA

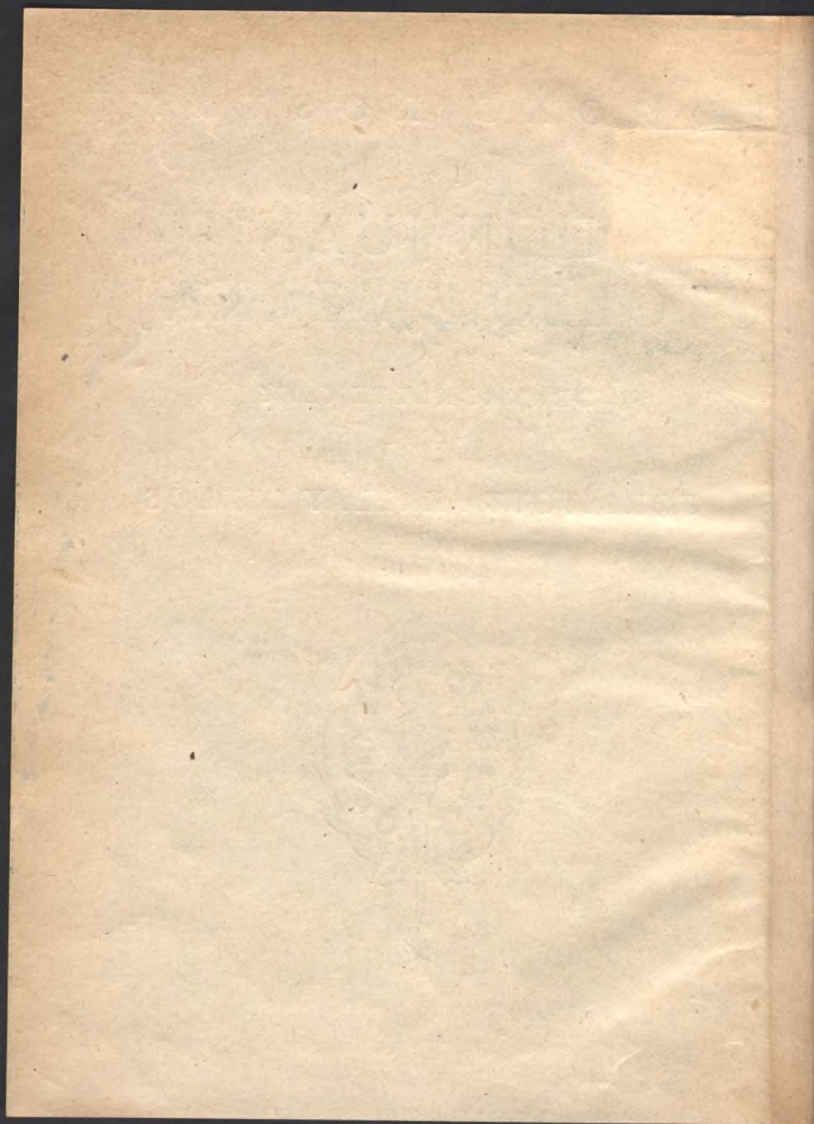
DRÁMAI KÖLTEMÉNY

FORDITOTTA KÁLLAY MIKLÓS

26. 17

GENIUS KIADÁS

DON JUAN UTOLSÓ ÉJSZAKÁJA

*

DRÁMAI KÖLTEMÉNY KÉT RÉSZBEN, ELŐJÁTEKKAL

IRTA

EDMOND ROSTAND

FORDITOTTA

KÁLLAY MIKLÓS

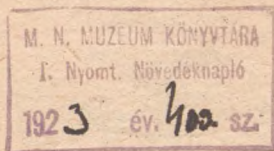
A Genius Könyvkiadó R.-T. kiadta
VII., Ilka-utca 31

L. de J.
558 ma
2

KÖNYV
TÁR

21. 920/26
42. 555

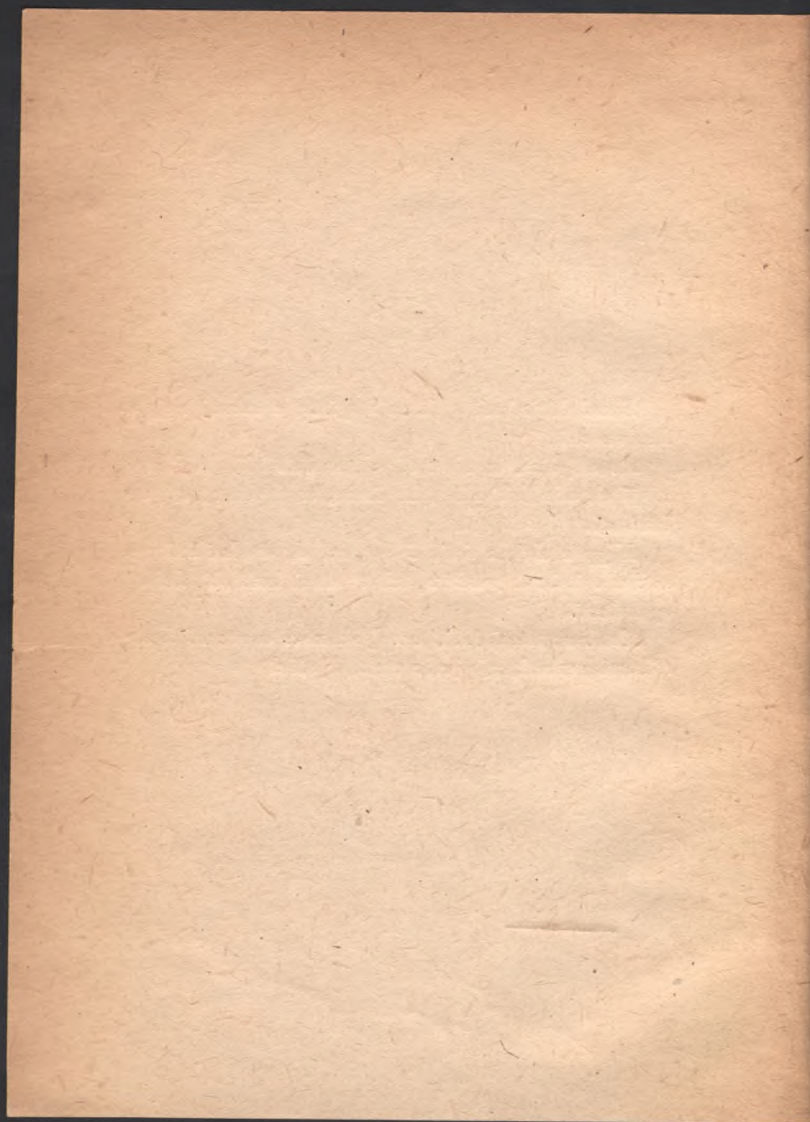
"Jókai" nyomda rt., Budapest.

E mű két részét egészen megírta a szerző még a háboru előtt.

Az előjáték, amelyet töredékes és törlésektől hemzsegő darabokból állítottak össze, csak vázlatnak tekinthető.

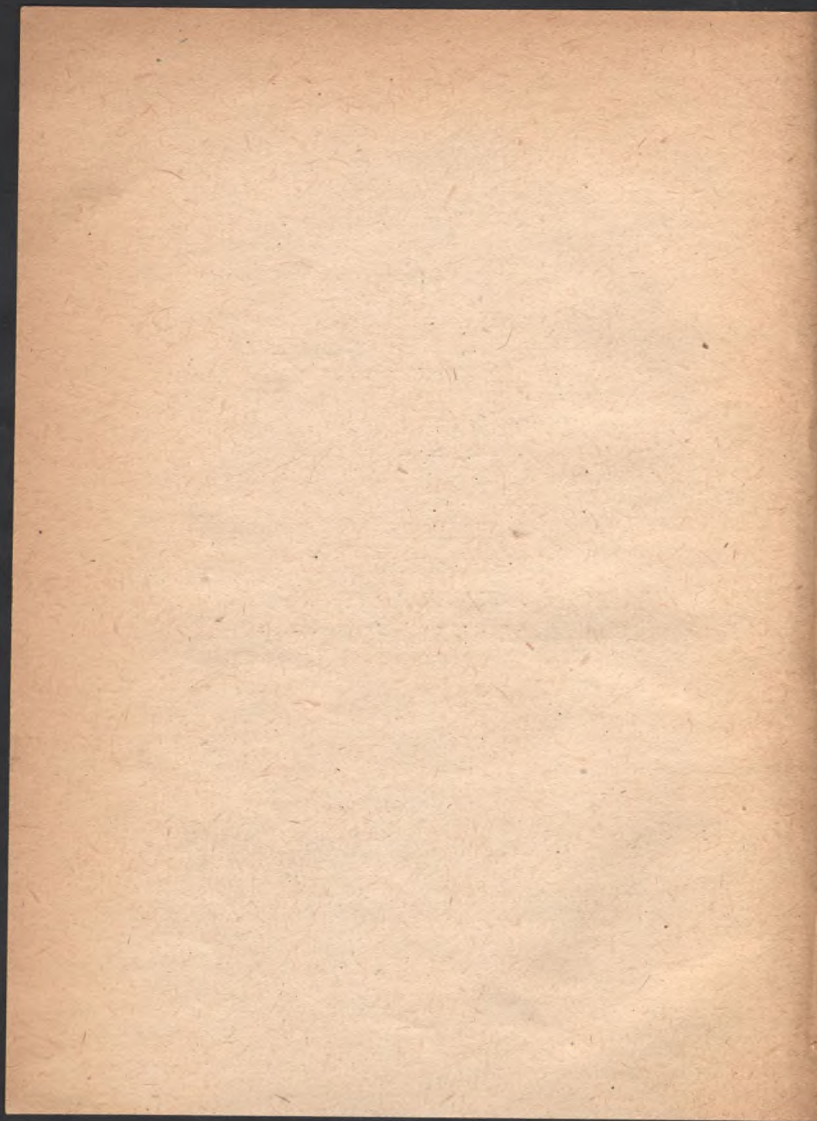
Hogy a dráma érthető legyen, az eredeti szövegnek a színészek részére adott utasításait ki kellett egészíteni.

Azok az utasítások, amelyek nem a szerző kezétől származnak, zárójelbe vannak téve.

SZEMÉLYEK:

DON JUÁN
A KOMTUR SZOBRA
AZ ÖRDÖG
A SZEGÉNY
SGANARELLE
A FEHÉR ÁRNY
AZ EZERHÁROM ÁRNY

ELŐJÁTÉK.

SZIN.

Nem látni egyebet szük, gyéren megvilágított csigalépcsőnél, amely kanyar-
gón a magasban vész el s lefelé tátongó mélységbe nyulik. Kénköves, zöld
fény szüremlik az alsó lépcsőfokra.

Mikor a függöny fölmeleg, a Komtur Szobra nehézkes léptekkel jön le a
lépcsőn. Kézenfogva hozza Don Juant, aki csupa méltóságos nyugalom.

Don Juan:

Eressze a kezem. Leszálok én magam.

(Minden lépcsőfoknál egy-egy nevet mond.)

Ninon . . . Sol . . . Éva . . . Jeanne

(Panaszos kutya vonítás hallatszik.)

Hallja az agaram.

Hogy sir utánam! Oh, pompás, derék egy állat,
Uram!

(Tovább haladnak lefelé.)

Klotild, Klarissz . . .

(Megáll.)

Az ember meg sem állhat.

Engedje meg, nagy ur, hogy megnyissam fülem

A hű lakáj előtt, ki úgy sir nélkülüm.

Sugy dült száján a sok szép szó fönn. Hagyja kérem,
Hogy megtudjam, miért sikoltoz úgy.

Sganarelle

(hangja a magasból):

A bérem.

Don Juan

(a szoborhoz):

Hadd menjek fel kicsit, mert ennek bármi áron
Meg kell a tartozást adnom.

A Szobor:

Jó, itt bevárom.

Don Juan:

Fogadja hálám.

(Fölmegy a lépcsőn.)

A Szobor

(egyedül):

Ej! lejő-e még?

Don Juan:

(visszatér):

Leróttam

Mást úgy sem érdemelt, lábammal hátba fódтам.

A Szobor:

Hát visszajött?

Don Juan:

Na már ez jól esett uram,

Igy jobban égek el.

A Szobor:

Hát nem fél, Don Juan?

E vén sziv, mit soká fődött vasvértet,
S a mersz gyöngéje volt, már megkegyelmezett,
Mehet föl.

Don Juan:

Ezt előbb mondhatta volna már.

Érzem megkapja most palástom egy szikár
Marok, s a dús szegély selymébe lép e manccsal

Már késő.

(Az óriás marokhoz, mely palástja szélét tényleg megragadta.)

Ördög ur! ha föltevésem nem csal.

(Távolból kakasszó hallatszik.)

A Szobor:

Már virrad, Don Juan s én nem halaszthatom,
El kell foglalni fönn márványtalapzatom,
A Karmot rázza le.

(A szobor fölmeleg.)

Don Juan:

Ellátom a baját.

Csak hagyja nyitva fönn a kripta ajtaját

(Könnyedén ránt egyet palástján.)

Beszélgessünk Marok! Kár így dühöngni látod,
Mert e derék Szobor ily könnyen elbocsátott.
Adj még öt évet vagy tizet. Tizet szeretnék.
Ott fönn jó egynehány bűn vár rám ugy lehet még.
Döntő érv nálad ez? mert így, magunk közt szólva,
Lisztám még nem teljes, sok név hiányzik róla,
Hidd el Marok, velem jó szerződésre lépni:
Földön nem tudja más a kéjt, mint én, letépni,
Legjobb hajtód vagyok, ha áll a nagy vadászat,
Palástom hát bocsásd! No nézd! Csal ám a látszat,
Csak más fából való vagyok mint Fauszt talán,
Kit boldogít egy kis német varróleány
És sir, ha elbukott s bolond, teherbe ejti,
S az angyalért kiált végül, vesztét ha sejtí.
A kísértet keze öt ujját rám sütötte,
Hadd lássák fönn a nők, szeretném ezt fölötte.
Bocsásd el hát ruhám, s megyek tovább sietve,
Hány infansnő nagy álma vár messze rám, pihegve
Hogy megzavarjam ott sok hosszú leple mélyén.

Mint csábitó talán a helytartód volnék én?
Bocsáss el!

(Az összeszorított marok szétnyílik és visszahúzódik.)

Végre hát! Tíz év elég, mint kértem.
S ha tíz évem lejárt, kegyelmed eljön értem.
Számítok rá. S ön is számíthat rám, ha kell.

(Fölfelé indul a lépcsőn és fokról fokra egy-egy nevet mond.)

Amanda . . . Liza . . . Sol . . . Ginette . . .

(Hangja lassankint elhal s ő maga eltűnik. Pár pillanat múlva hallani, hogy kiált)

Hé! Sganarelle!

ELSŐ RÉSZ.

SZIN.

(Velencei palota. Nagy terem, mely az Adriára nyílik, a márvány-lépcsőzetet a tenger nyalja. Középen terített asztal, melyet gyertyák világítanak meg.)

I. JELENET.

Don Juan, Sganarelle.

Don Juan:

Lucinda . . . Bella . . . és te bájos Izidóra.

Sganarelle:

A tiz év hogy lejárt!

Don Juan:

Oh, milyen bűvös óra.

A Grand Canal ragyog.

Sganarelle:

Oh!

Don Juan:

Rózsás habra hullva

Minden hajó után szőnyeg száll s a laguna,

Mint Putifárné, úgy húz vissza a habokba

Minden futó hajót a szőnyegénél fogva.

De itt, e néma zug csöndjén hab nem szalad,

S a zöld viz szunnyadoz a türkiz ég alatt,

Mint, míg nem jöttem én, a tengerzöld erény.

Mindig holtviz ízét éreztem rajt. S szerény
Bájával Adriánk így sziven mért sebez ma?

Sganarelle:

Mért?

Don Juan:

Hát mert férje van. Mert ő a dogaressa.
A Doge férje s én titkos, hű kedvese.
Én értelek csak, én, lagunám!

Sganarelle:

Nem mese.

Don Juan:

S hogy félrelépjen itt e hab, mely vágyva néz föl,
Én is gyűrűt dobok belé, de csak . . . balkézőről.

(Tengerbe dobja a gyűrűt.)

Sganarelle

rémülten:

Rubint?

Don Juan:

Üveggyűrűt csak.

Sganarelle:

Ah!

Don Juan:

Igen.

Sganarelle:

Csalódom?

Nem az, mit un?

Don Juan:

Az, az.

Sganarelle :

Törött már ugyis, ódon.

Don Juan :

Velence lenge táj, törékeny mint a lipke
Stukk minden oszlop itt s a kő merengő csipke,
Tükrös márvány a fal és viz az utca utja
S ha gyűrűt váltani vágy itt két szerelmes ujja,
Üveggyűrű dukál, így kívánják e partok.

Sganarelle :

A tiz év már lejár s ön itt van . . .

Don Juan :

Én kitartok.

Sganarelle :

S ma este ?

Don Juan :

Bál van.

Sganarelle :

Ott lesz?

Don Juan :

Nem, mint Hannibál.

Akkor megyek ki győzni, ha véget ért a bál.

Sganarelle :

S ha ennyi bűvölő bűn végórája csengett ?

(Óraütés kondul.)

Don Juan :

Ha óráról beszélsz, üt is mindjárt.

Sganarelle :

Oh !

Don Juan :

Csendet.

A Campanilról úgy suhan le mint a nyíl.

Sganarelle :

Mi kéj! a tornyot itt úgy hívják: Campanil.
Bűbáj ez ég alatt az öröklétbe jutni.

Don Juan :

A sok fehér topán itt oly megejtőn fut s mi
Egy gondolást fogunk, az lesz szerelmi postás,
Verset mond és dalol, hamar bizalmas pajtás.
Cédrus szagu fürdőt szeret Velence hölgye,
Nem tudná Hippolit Phédrának hogy köszönje.
Velence száz zugán száz alkalom terem:
A karcsu gondolák, bucsúk s a bálterem.
Szép vagy Velence, szép s őrződ, a kőoroszlán,
Amint rászáll a sok galamb, hasonlít hozzám.
Ez is göggel szakít veled, ringó azúr
Tenger s kőszive most csak száz szerelmen ur.
Egyek vagyunk te mély, bolond város mi ketten
Magam tükrözni én is habokra építettem.

Sganarelle :

Halódó város ez.

Don Juan :

Mint jó magunk is, félek,
Hová meghalni tér minden kalandos lélek,
Mely összetörni itt legszebb kelyhét akarja.
Én sem megyek. Porom zordabb ég mért takarja?
Szerelmes városon virradt első napom,
A végső hunjon itt e csókos nászhabon.
Méltyobb siriratot nem adhat a szerencse;
Szevilla szülte őt s halála lett Velence.

Azért te csak ne félj, ha így szót szóba öltök,
Remélem még azért, hogy elfelejt az ördög.

Sganarelle:

Minket?

Don Juan:

Téged, dehogy. Te örökölsz utánam.

Sganarelle:

Mit?

Don Juan:

Hogy szolgálatod meghitt volt s hosszú nálam,
Mert értéked nagyobb, ha azt mondom csupán:
Urak! tudják ki volt a gazdám? Don Juan.
Hát még a nők!

Sganarelle:

Ugyan!

Don Juan:

Szóval légy biztos abban,
Mindig találsz urat s urnőt még biztosabban.

Sganarelle:

Urnőt?

Don Juan:

Visszfényem is csábitja vágyukat
S ha nem leszek, veled megosztják ágyukat,
Pedig szépszámu szív akadt, mely értem égett,
Szép szám: ezer ...

Sganarelle:

három. Nem érjük el a négyet?

Don Juan :

Nem voltam vakmerőbb, frissebb még, mint ez este.
 Levélkém rejteti pompás tokot keresve
 A mivesek boltját jártam. Hogy csalt Velence!
 S úgy érzem, szívem is most bíbor lakkszelence
 S rajt Kina aranya ék, mint a miveseknél.
 Együnk. Aranyba ful minden s mélyén keresgél
 Az életem. S a héj az osztrigán aranyló.
 Ki még azt mondja, él az ördög, mind fajankó,
 Rég vége már, a bölcs Tertullián megmondta.
 Most látom életem; körulte kerti pompa,
 És szivről-szivre száll, mint pillangó. Szivárvány
 Szárnyán a him. Elő a kardom és a lárvám,
 Enyém a szép jövő. Megyek.

Hang

nagymessziről :

Burattini!

Don Juan :

E régi, szép, olasz kiáltás, isteni!

A hang

(közeledik) :

Burattini.

Don Juan :

A hang a messzeségbe hal.

Sganarelle

(az ablakhoz megy és kinéz) :

A bábjátékos az, kit fényünk erre csal.

Don Juan :

Hívd föl!

Sganarelle

(int a bábjátékosra):

Jól ismerem. Bódéja ott a parton.

Don Juan:

Mi, Pulcinella az. Épp jó. Magamnál tartom.
Elnézem míg eszünk Polichinellet. Mi jó.
A bábok lenge táncát, akár Trimalchio
Lesem lakmározón. Ez inyre, szemre kéj.

(A bábjátékos belép, magával hozza színházát.)

II. JELENET.

Don Juan, Sganarelle, a Bábjátékos.

Bábjátékos

(tulzott udvariassággal hajlong):

Burattini! . . . la far ballar

(Pergamen lapot mutat)

Az engedély.

Sganarelle:

Négy pózna, vén falak, függöny, min tört a festék.

Bábjátékos:

A színházam. Szabad felállítnom?

Don Juan:

Csak tessék.

Hova való vagy?

Bábjátékos

(Mi közben kis színházát fe'állítja):

Én bejártam minden földet,
Sok irót ismerek. Művészt talán még többet,
Hollandban Beyle uram kedvelte bábjaím.

Don Juan :

Én is bolygtam sokat legendák szárnyain,
De színház, hol ma két mester tanít: a bot
S az élet, mindenütt ilyen homlokzatod
Mint kis görög templom, mely két falábon áll.
Gyermekkorom . . .

(A bábjátékoshoz.)

Talán közelebb állnál.

(Aztán mindegy önmagához beszélve.)

Még látom is, hogy ád a bábos most jelet
— A vig Pollichinellet, kérlek nehogy feledd! —
S a szín örök leplét miként lebbenti fel.

(Sganarellehez.)

Menj! Hadd legyünk magunk én s a Pollichinelle.

(Sganarelle kimegy. A bábjátékos bebújik színházába, amelyben egymásután láthatóvá válnak a bábok.)

III. JELENET.

Don Juan, a Bábjátékos.

A Polichinelle báb

(Felbukkan a bábszínházban a színen):

Rontombontom rontom . . .

Don Juan :

Ez ő, a Pulcinella

A Polichinelle báb :

Biz én a Pul vagyok, biz úgy a Pul, magam la.
Minden lében kanál. Orrom mindenben ott van.

Don Juan:

Rád nézni nem tudok csak mindig meghatottan,
De miért töröd magad.

A Polichinelle báb :

Miért! Ugy is hiába.
Mint nádsip dünnögőn, az orromból dudálva
S mint művész, kit hamar dicsővé, naggyá fújtok,
Egy Frankhonban tanult vidám danára gyujtok.

(Énekel.)

Ez itt a hires nőpecér,
A bős szpanyol fő fővezér,
Kit minden nő imád, de furcsa.

Don Juan

(felkap egy poharat és énekelni kezd) :

Ez itt a hires Burlador,
Aranytűszőt hord, nagy lator
S azon lóg mindnek szive kulcsa.

(Félbeszakítva énekét a Polichinelléhez.)

Én is csinállok verset.

A Polichinelle báb :

S mily szép lábu a sor.

Don Juan :

Szép lány, tanuld meg ezt, s a vers is, mely hibátlan
Lábát mindenkinek megmutathatja bátran.

A Polichinelle báb :

Egy kissé testszagu minden szód Don Juan.

Don Juan :

Tudod nevem?

A Polichinelle báb.

Tudom, kartárs.

Dou Juan :

Ne mondd bután:

Kartárs. Ugyan miben?

A Polichinelle báb :

A cédaságban, urfi.

Don Juan :

Te mást se tudsz, ha szólsz, csak szüntelen szapulni.

A Polichinelle báb :

Pirosabb én vagyok. Kevélyebb meg te vagy.
Egyformák is leszünk talán még.

Don Juan :

Majd ha fagy.

A Polichinelle báb :

Vigyázz!
(csönget.)

Don Juan :

Mért csönget ez?

A Polichinelle báb :

Mert itt a fényes óra

Hogy szembenéz velem majd Don Juan egy szóra,

Don Juan :

De félvállról beszélsz.

A Polichinelle báb :

Nem is vagyok pali

Hát ne hívj úgy : Poli — chinelle, inkább poli —
Gám.

Don Juan :

Vagy mondd pontosan : ezer nejl. S most újra
Idézd ifjukorom a fűzfasipod fujva.

A Polichinelle báb :

Do ré mi fa sol.

Don Juan :

Igy

A Polichinelle báb :

Pajtás a nóta szől

Don Juan

(emlékein mereng) :

Sápadt fiucska volt, illet gallérja jól
S a bábszínházban ült.

A Polichinelle báb :

Hol ?

Don Juan :

Ott a lányok mellett.

Kik egy mosollyal száz büntől feloldják lelked.

A Polichinelle báb :

Do re mi

A Cassandrino báb

(megjelenik a bábszínházban) :

Csábító, a lányom elraboltad

A Polichinelle báb :

Ne bosszants !

(agyonüti.)

Don Juan :

Téged is a Komtur árnya bolygat.

A Polichinelle báb :

Charlotte szeretlek!

A Pierot báb

(megjelenik a bábszínházban):

„Ő az én babám.

A Polichinelle báb:

Ne mondd.

Mit bosszantasz, hülye.

(Agyonüti)

Igy élek. Félre gond.

Egy kutya

(Megjelenik a bábszínházban és a Polichinelle fejének ugrik):

Vau, vau ...

A Polichinelle báb:

Ez eb se rest. Az orromat bekapta.

Don Juan:

Nevettek édesen, mikor jól fejbecsapta
A jámbor Pierot s Cassandrinót a bot.

A Polichinelle báb:

Kik?

Don Juan:

Hát a lányok. Ugy ott tartott mint rabot
Szépségük bűvölön,

A Polichinelle báb:

És pár meztlen bájuk.

Don Juan:

Hallgass!

A Polichinelle báb:

Szépek. Tudom. Azért csak van hibájuk.
Ismertem Beyle urat, bölcs volt minden beszéde
S abban sem volt egész biztos, Heléna szép-e.

Don Juan :

A becsstelen kontár, hiszen Heléna bája
Az egyetlen, miről biztos, hogy nincs ma párja.
Heléna, merre vagy? Hadd hull eléd e térd

(Egy bábú jelenik meg a bábszínházban. Don Juan elragadtatva kiált föl.)

Oh!

A Polichinelle báb :

Spártából, na lásd, végszóra visszatért.

Don Juan :

Oh jaj hogy fojtogat zord századunk vak árnya.
A nagy Heléna holt.

(Bámulva nézi a bábút.)

De bájós szép leányka!

E fényes csillag itt e bus színen hogy éghet?

A Polichinelle báb :

Neked, hogy elfeledd Helénát s veszteséged,
Elég egy kőbaba fürtös fején a szőke
Haj, egyformán bukunk signor mi lám a nőkre.

(A bábúhoz.)

Szeretlek.

Don Juan :

Én tudom, nincs mása módszeremnek.

A Polichinelle báb :

Tessék?

Don Juan :

Perzselni kell, ha ezt mondom: szeretlek.

A Polichinelle báb:
Hogy megy az?

A Polichinelle báb:
Lábbal?

A Polichinelle báb: -Vagy szemmel?

A Polichinelle báb:
Milyen legyek?

A Polichinelle báb: Még megriad.

Don Juan:
Nem, érzi, várja már, hogy elnyeled s beszédül,
Vagy nézz rá így merőn!

A Polichinelle báb : Ah, így !

Don Juan:

S elég beszédül
Dermesztő csönd is. Így szokásom. Ez csalóka
S még sem hazug, miként a szemhatár.

A Polichinelle báb:

Te róka.

Don Juan:

S a nő sajkánkba száll. Oh drága pillanat,
Amint ringón remeg a lenge láb alatt
A palló, míg beszáll s félőn belépked rajta,
Mert mindig többet ér a palló mint a sajka.

A Polichinelle báb:

Nem moccan meg se.

Don Juan:

Nos, mit fogsz most kezdeni?

A Polichinelle báb:

Egy izgató regényt, ez lesz a veszte, mi?

Don Juan:

Kerítőd lesz tehát Boccaccio, Straparóla?
Eh, én utálok ezt.

A Polichinelle báb

(a bábuhoz):

Charlotte egy szót ha szólna.

Nem?

(Rávág.)

Paff.

Don Juan:

Itt is van ám köztünk egy kis különbség.
A nőt nem ütni kell, de meggyötörni.

A bábu

(érdeklődéssel Don Juanhoz):

Tessék?

Mit mond?

A Polichinelle báb

(Don Juanhoz):

Bábummal ám ne tulsokat beszélgess

(Még egyre üti a bábút.)

Tisztességes leány, ha mondom, tisztességes.

Don Juan:

Nem. Már halott.

A Polichinelle báb:

Hisz ez majd egyre megy.

(Feldobja a bábút.)

No hopp la!

Don Juan:

Az ördög jó?

A Polichinelle báb:

Előbb a zsandár.

Don Juan:

Küldd pokolba.

Kihagyjuk.

A Polichinelle báb:

Oh, be kár. Ez pompás jelenet.

S a bíró?

Don Juan:

Hagyjuk.

A Polichinelle báb:

Oh! rajt ver csak eleget
Botom. S a hóhér?

Don Juan:

Hagyd.

A Polichinelle báb:

Ha minden kimarad.

Don Juan:

Izlésemhez szabom, bármily remek darab,
Ez este untató tréfákkal nem gyötörtök,
Csak lássam, hogy visz el ma valakit az ördög.

A Polichinelle báb:

Ma?

(Megrázza a csengőt.)

Don Juan:

Mért csöngetsz bolond?

A Polichinelle báb:

Az ördög jelenése.

(Reszketve.)

Félek, jönnek... érzem én... tüstént itt lesz.

Don Juan:

S ha még se?

Hol jön be. Merre, mondd! Mit pislogsz hátra, kérlek.

Az Ördög báb

(megjelenik a bábszínházban):

Rrrrr!

A Polichinelle báb

(rávág az ördögre):

Piff! No lám, botom eltört. Te ronda féreg!

(Az ördög eltűnik.)

Don Juan:

Kapj fel másik botot.

Az ördög báb:**Rrrrr!****A Polichinelle báb**

(újra rávág):

Piff!

(A bot ismét eltörik.)

Oh, mily iszony!

(Az ördög újból eltűnik.)

Don Juan:

Ki ver meg ördögöt?

A Polichinelle báb:

Csak meggyötrik?

Don Juan:**Bizony.****Az Ördög báb**

(újra megjelenik):

De hogy?**Don Juan:**

Megláthatod, ha megnőssz.

Az Ördög báb:**Ördögadta.**

A Polichinelle báb

(kezével csapkod most a kis ördögre):

Piff, paff! másik botot.

Don Juan:

Elég volt, hagyd csak abba.

A Polichinelle báb:

De félek.

Don Juan:

Hős szívet nem rémit semmi el.

Az Ördög báb:

Ugy éli életét.

Don Juan:

S ugy hal, ha halni kell.

A Polichinelle báb:

De elvisz. Hát kinek van most hősködni kedve.

Don Juan

(a kis ördöghöz):

Most felkapod s viszed, csak ugy válladra vetve?

Az Ördög báb:

Hát nem rémületes?

Don Juan:

Csak furcsa. Ám a bábod

Nem állja a sarat.

Az Ördög báb:

Talán te jobban állod?

Don Juan:

Igen.

Az Ördög báb:

S meg is gyötörsz?

Don Juan:

Meg én. Ez fáj neked.

Az Ördög báb

(egyszerre megváltoztatja hangját):

Csak érdekel. Kissé e súlyos tetemet
Letesszük. Igy. Szabad most tudnom, hogy miképen

Don Juan:

Olasz hangsúlyodat ez vágta tán el éppen?

Az Ördög báb:

Szóval hát meggyötörsz?

Don Juan:

Tudod, hogy meggyötörne,

Ha földi lény felé tátongna poklod gödre,
S az nem sápadna el. Mert nálad fődolog, ha
Vonszolhatod soká szegényt hajánál fogva
S ha pitvarod minden pillérét megragadja.
Tüzedre, melynek orrod kürtője tág huzatja,
Szarvad csak összetört küzdőt lök szívesen.
Engem ha elkap is, le nem birhat sosem.

Az Ördög báb:

„Sosem“ — jól hangzik ez.

Don Juan:

Mert ahhoz, jó fiu,

Tombolni s tépni kén magam, mint e hiu
Kócbáb itt. Vagy lehunyt szemmel, fakón, lihegve
Elnyulni, mint a nők karomba. Ám színem se
Változ s mosolygok én, kapud bár tárva van, de
Rá titkos rémigét nem irt számomra Dante,

Emlékem perzselőbb száz poklodnál s acéloz,
Már én csak én vagyok.

Az Ördög báb:

Ugyan mi vagy te?

Don Juan:

Hérosz.

Vér konkviztádorok véréből, Floridám
A nő. Mint őseim, vágy hajszott s oly vidám
Szívvel szálltam tovább meg újabb Indiákra.
S hogy bünbánó halál nem küld a tulvilágra,
Az tudja jól, ki már nőtől látott kilépni.
Gonosz szellem vagyok, rontó arkangyal, égi
Lény. Szárnyam csattogón, mint ítélet seper,
Amerre elsuhan, remeg minden lepel.
Én más fából vagyok. El nem rémit enárnyam
S hátamban nem viszem, mint koporsóba szárnyam.

Az Ördög báb:

Nem félsz tehát?

Don Juan:

Nem én. Se poklodtól, se tőled.

Az Ördög báb:

Tüzemtől?

Don Juan:

Tréfaság.

Az Ördög báb:

Szarvamtól?

Don Juan:

Égbe nőhet.

Pedig még bátrak is féltek. Trivulziók
Remegtek görcsösen hitvány ördögfiók
Előtt. De jómagam még csak vágytól remegtem.

Az Ördög báb:

Majd kérve-kérsz te még, ragadjalak meg sebtén,
De ugy viszlek csak el, megtörve.

Don Juan:

S szabad vagyok.

Add szavad,

Az Ördög báb:

Fogadj!

Don Juan:

A mancsodat! Szabad?

Az Ördög báb:

Magaddal fogj kezét!

(Az Ördög báb eltűnik.)

Don Juan:

Ez már mégis galád

Dolog s hozzá nem is nyeltem sok Marsalát.

S a bál bűvös bolond órája is közelget.

Hogy én itt ...

(A báb színházból csengetés hallatszik.)

Vajjon ott a színházban ki csenget?

Ez mit jelent?

(Világító torony fénye hull a tengerre.)

S e fény, mért szánt a vizen által?

Mért áltam szóba itt bután e bamba bábbal?

S elmondtam néki, mit még senkinek se mondtam.

Elég. Egy verssorért kár még. Megyek hát. Pontban

Éjfél az óra.

(Ebben a pillanatban a bábjátékos előbujik a bábszínházból. De levetette a bábjátékos ruháját, amely csak álöltözet volt. Ő maga az ördög.)

Mit, te vagy? No versem, értlek.

IV. JELENET.

(Don Juan, az Ördög.)

Az Ördög :

El nem felejtenéd tán Pulcinellát kérlek !

Don Juan :

Mi az, mit rut kezded ma este tüzre szánt még ?

Az Ördög :

A lelked.

Don Juan :

Ugy agyó világ, muló ajándék.

Az Ördög :

A vén bábos signor, a bábjátékos itt áll.
 Zsákomban egy bíró s egy császár már kalimpál,
 Három koldus no meg két szélütött szenátor,
 Kiket végpercükön voltam megcsipni bátor.
 Sétálj a zsákba hát.

Don Juan :

Nem. Szűk, sötét lehet benn.

Az Ördög :

Hát még a mély pokol milyen sötét.

Don Juan :

Ügyetlen.

Ugy volna szörnyű rám, ha nem jössz hirtelen.
 Te poklot emlegetsz balgán, s mi bir velem,
 Az egyetlent, mitől reszketnék, elkerülöm.

Az Ördög :

Nem, ismerjük signor, meg tán sosem vénül ön.

Don Juan:

Ha párducok közül is felhozná a keztyűt,
Ugy étkezzék velem, temessük este együtt
Az életem.

Az Ördög:

Legyen, Garcon, két széket adjon.

Don Juan:

Mint mindig.

Az Ördög:

S két couvert-t

Don Juan:

Mint mindig, várva vajjon

Az ördög jó-e vagy Bubast királyleánya.

Ha Cleo jön, all right, ha ördög... ej ki bánja!

(Zene hallatszik.)

Rejtett orchesterem...

Az Ördög:

Mint mindig.

Don Juan:

Kellemes?

Az Ördög:

Menjünk!

Don Juan:

Palástomat! Szép?

Az Ördög:

Pompás!

Don Juan :

Nemde, fess.

Mindez fontos nagyon ... Megyünk? ... Ez a szabó,
S ez ujj! Szép? Nem csinál ilyet kontár szabó.
Itt áll a gondolánk?

(Kikiált.)

Hé gondolás te, Káron!

Mert ugy-e Káron az még mindig, ezt elvárom.

Az Ördög :

Szájhősködés.

Don Juan :

Mit, én szájhős volnék?

Az Ördög :

A szép nem

Ezt így szerette.

Don Juan :

Nos, ha tetszik, menjünk.

Az Ördög :

Még nem.

Don Juan :

Bánt, hogy könnyen veszem?

Az Ördög :

Együnk.

(Mind a ketten asztalhoz ülnek.)

Don Juan :

Tán abba hisz: ma

Még elbutit a bor.

Az Ördög :

Meglátjuk.

Don Juan :

Tisztán issza.

Az Ördög :

Tisztán.

Don Juan :

S hogy tetszik itt e rózsadiszes asztal?
Rendezni csak tudok, ez az, mi még vigasztal.

Az Ördög :

Ez is fontos talán?

Don Juan :

S ez a berendezés,
A butort Brustolone csinálta.

Az Ördög :

Óh mesés!

Don Juan :

S e sok csábos bijou . . . irigyelné Kythére.

Az Ördög :

Ön kárpitos?

Don Juan :

De csak, ha kéjlek vár diszére.
S hogy tetszik a menü?

Az Ördög :

Szakács is?

Don Juan :

Az. Nos aztán!

Merné tagadni ön, hogy nem tulfontos az tán,
Milyen lében sült át a nyul s milyen szalonna
Spékjétfő izesül a jó lombard szalonka,

A férfi nő kegyért lám főzni kényszerül.
 S egy kis művészi mázt ad hozzá fűszerül.
 Mert mint sokan hiszik, nem oly buták a nők.
 Ha kell, választani nagyon jól tudnak ők.
 És tudják, mennyivel különb egy

Az Ördög:

Kárpitos

Karmester vagy szabó, szakács.

Don Juan:

Ej már tilos,

Hogy színjátszón a bűn aranymezét felöltse.

Mért vagy szurokszinű? Van, mondd, egy csöpp
 [gyümölcsse?

Nem bambaság?

Az Ördög:

Vagy úgy?

Don Juan:

S mitől sötét az irhád?

Az Ördög:

Mert hozzám vágta rég Luther bőszül a tintát.

Don Juan:

Különb volt zöld szined.

Az Ördög:

Te láttad?

Don Juan:

Én meg Éva

Az Ördög:

Te? ...

Don Juan :

Ádám voltam.

Az Ördög :

És jut még eszedbe ?

Don Juan :

Néha

Álmomban. Mintha még látnám az almafát.
Mi volt a nagy titok, mit ott sugott a szád,
Ma sem tudjuk . . . De én a szép almát letéptem,
Beléharaptam és mit láttam hóbelében.
Láttam, . . . míg fenn a fán zöld fénybe forrt a mérged
Gyűrűzni benn kicsiny s rút másodat,

Az Ördög :

a férget.

Don Juan :

Köptem s így biztatott a szád : Harapj csak másba.
A másikat belül szintén a féreg ásta.
Köptem. S mondtad te : „Csak végy mását“. S ha-
[raptam újra.
Féreg ! Téptem tovább. Féreg, csak féreg újra.
S te szóltál : „Féreg ül minden pompás gyümölcsben.
Ez volt a nagy titok. Az ég rejtette bölcsen.
Most, hogy tudjátok im, próbáljátok csak élni“.

Az Ördög :

Nos rajta !

Don Juan :

És sikert értünk a harc terén mi
A lomb, hová bebújt a nő remegve fázva,
Első ruhánkkal ott a bünt is ránk ruházta
S könnyen nyitjára lelt az ember s ahhoz értett,
Hogy kell pár percre csak feledni azt a férget.

Az Ördög:

S ez Don Juan?

Don Juan:

A hős, kit bosszu mardosott

S az arkangyalhoz így szólt ott: „Fogd pallosod,

S őrizd a bőkezű nagyur kertajtáját,

Ki megszánt és adott egy férges almafát.

Lemondok róla én s utnak nem kell az éghez

Jákob létrája sem, selyem hágcsóm elég lesz.”

A tiszták Édenét szívem mindig nevette.

Egyet vesztettem én s ezret leltem helyette.

Az Ördög:

S hármát... Benném, ne hidd, nem kelt rajongó
[lázat]

E bibliás szagu, unalmas magyarázat.

Don Juan:

Ez néked semmi mind?

Az Ördög:

Fogadj, a semmi minden.

Don Juan:

Gyümölcsöm ize oly fölséges, párja nincsen.

Az Ördög:

S az Ég?

Don Juan:

Ha már rabom egy lányka égi képe,

Kedvemre büvölöm az eget két szemébe.

Az Ördög:

S az lgazság?

Don Juan :

A nő, amint kilép a csipkék
Kutjából csillogón.

Az Ördög :

S Dicsőség ?

Don Juan :

Egy van itt még
Ha Nyké istennő, a győzelmek heroldja,
Elő hozzánk maga s szandálját ott megoldja.

Az Ördög

(Feláll és Don Juan vállára teszi a kezét):

Viszlek hát, már ugyanis tul megbüvölt az élet.

Don Juan

(Szintén feláll):

Bámulóbb hódolás hőst földön már nem érhet.
Nézd: könyvek, dráma, vers, mind, mind tanum
[lehetnek.

Az erény is milyen irigy szemekkel vet meg.
Nézd, hány esetlen, rut ember reméli, tán,
Egy percre csak, de lesz majd ő is Don Juan,
Nézd, mily sovár s irigy hévvel turkálta sorra
Éltem minden zugát száraz tanárok orra?
Titkon ki nem csodál, hogy van csókolni merszem,
Ki csókot csálni csuf vagy gyáva kellő percen?
Titkos vágyuk vagyok. Mind értem ég s ez így jó,
Hiába is sziszegsz itt, rég ki vénült kigyó,
Nincs művészet s erény, tudás, hit, mely ne bánná
Fájón, hogy nem lehet helyettem Don Juánna.

Az Ördög :

S ha meghalsz, mid marad ?*

Don Juan :

Hamvam, mely tudja halva,
 Porlón is, hogy ki volt, akár Nagy Sándor hamva
 S mert én voltam magam vezér és hadsereg
 Mind én „birtam“ magam.

Az Ördög :

A nyelved jól pereg.
 „Birtam“, — szokott szavuk, de hős immoralista,
 Mit is birtál te, mondd?

Don Juan

(kikiált):

Sganarelle !

V. JELENET.

(Don Juan, az Ördög, Sganarelle.)

Don Juan :

(a belépő Sganarellehez):

Hol a liszta ?

Sganarelle

(megrémul mikor az Ördögöt megpillantja)

Jaj !

Don Juan :

Itt ez a rubin. Menj

Sganarelle

(az Ördöghöz) :

Távozz, beste fajta

(Don Juanhoz, miközben átnyújtja neki a lisztát.)

Felolvassam talán ?

Don Juan :

Nem, tenger név van rajta.

(Sganarelle távozik.)

VI. JELENET.

(Don Juan, az Ördög.)

Az Ördög:

Nincs senkid? ... egy fiad?

Don Juan:

Csak bajt mért volna rám.
 Korhely Szilén fia, Sztafülosz volt talán,
 Ki elsőnek kevert vizet bíbor borába,
 Fiam se töltne mást az apja poharába.
 Nem. Fügönyt. Csak jerünk!

Az Ördög:

Kár ugy sietni, mért?
 Furkál a „birni“ szó ... Bár jól tudom, mit ért
 Sátán e szó alatt, ha lelket bir hatalma.
 De ember ... és bírás? E szó ugy mégse csalna
 Megszabva pontosan, mit is jelent hát?

Don Juan:

Sátán!
 Látom, mint gyul buja s rut fény szemedbe sárgán.

Az Ördög:

A nagy szavak raját fölrugom én.

Don Juan:

Te csúf bak.

Az Ördög:

„Mindenki nála hált,” — ennyit mond Marborough
 Ennyit tesz „birni“ is? Ne essünk itt hibába.
 [csak.

Don Juan :

„Ekkor megismeré” — így áll a Bibliába.
Ismerni s bírni egy. A szív szívekbe lát.
Nézd, mily szörnyű erő !

Az Ördög :

Akit birunk, tehát

Előbb . . .

Don Juan :

Ismerni kell.

Az Ördög :

S mind ismerted te nemde ?

Don Juan :

A meztelen lelkük hullt vergődön ölembe.
A játékukba más nem olvasott úgy mint én.
Engem majmolt Lauzun. És Richelieu ? Ő szintén
S haragjuk senkiért, mert úgy szívükbe látott,
Nem tépett annyi lágy zsebkendőből szilánkot,
Akár széttéphetem lisztám.

Az Ördög :

Pompás az eszme.

Tépd szét !

Don Juan :

Minden nevet tudok.

Az ördög :

Csak tépjük össze.

Don Juan :

Tudok nevet, napot. Ki volt igaz, ki csalfa.
Itt van minden titok. Kezem bágyadt unalma
Emlékek hűs taván fürdik meg este reggel.

A győztes játszik így zsákmányolt ékszerekkel.
 Akarsz róluk regét? Szívem még hány igézi.
 Elég a lényük hü mását elém idézni,
 Ha mint szirmot fogám szétmorzsol egy nevet.

Az Ördög:

Szived darabjait szépen süvegbe tedd.

Don Juan:

S nem volt egyetlenegy könnyű személy. se párom.
 Ilyen lisztámba nincs.

Az Ördög:

Tépjük szét ezerhárom

Darabra.

Don Juan:

Hisz belénk csak régi búkat olthat.

Az Ördög:

Széttépni.

Don Juan:

Ugy se bánt oroszlán néma holtat.
 Csak úgy kell test nekem, ha érzik rajt a lélek
 Fogd

(Átadja a lisztát.)

Széttépnők mi tán magát a Nőt is, félek.

Az Ördög:

Szerelmes volt beléd az egész alfabet
 Atól a zéig

Don Juan:

Épp itt áll a B... Babette
 És itt a S... Szüzann... és itt az E... Etel
 És azzal vége...

Az Ördög:

S most...

(Szemfényvesztő mozdulattal hirtelen kis hegedűt ránt elő.)

Don Juan:

Ej, mit bűvészkedel.

Az Ördög:

Mindig zsebembe' van s oly bűvös a dala.
 A vén bábos jeles táncmester, tralla la.
 Ha játszik táncra kél a szunnyadó levél...
 Zengj ördög ujjá huz s nótád az éj ki hallja,
 Zengj nótafám, a szád mint gerjedd lány beszél
 S vonóm, mint Don Juan, ki hangod mind kicsalja.

(Egyre játszik s beszél a papírszeletkéhez, amelyek rejtelmesen remegni kezdenek.)

Fel táncra mámoros szívek sok kis szilánkja.
 Gavott!

Don Juan:

Mit járód itt szédülten táncodat?

Az Ördög:

Széttépett névsorod gavottja így kívánja...
 Nevek ragadjanak suhintva szárnyokat.

Don Juan:

(nézi, hogy kavarognak a liszta darabjai):

Hová mennek, hová?

Az Ördög:

Tán vágya, mint a sárkány
Röpíti. Szállna mind s a légben uszna már.
Pillangók, kiknek egy-egy élet ring a szárnyán.
Szállj kis papírszelet, szállj a laguna vár.

A papírszeletek egyideig a levegőben kavarognak és messzire száll-
lingózva, mint hópehelyek a vízre hullanak le.

Nézd, ott a víz színén, mit szellő szánt fodorba
Minden szeletke mint csengő, lágy rév remeg.
Nő, nő, majd megnyulik, sötét árny lesz, mogorva
S mint gondolák raja lassan felénk lebeg.

Don Juan:

Mi furcsa flotta ez?

Az Ördög:

Halld a barcarolát,
Ölve ringató s buval szivedre porzó.
Szerelmed más se volt, mint lengő gondolád,
Hogy surran, sajka most s ha kell ágy és koporsó,

Don Juan:

Sietve száll a hold fényén ott sok szerelmem.

Az Ördög:

Nézd, milyen nagy csapat surran sűrűn az áron

Don Juan:

Még egyre gondolák!

Az Ördög:

Nem kell őket terelnem,
Mind erre tart s tudod hány van? Épp ezerhárom.

(A gondolákhoz, amelyek szemmeláthatólag közelednek a terrorszhoz.)
Csak erre, erre!

Don Juan :

Mind akár a bolygó csillág.

Az Ördög :

Ti gondolák, kiket egy intésem vezérel,
Sajkátok orra, min smaragd zöld lámpa csillog,
Kirakja árnyait, ha lenn lépcsőnkhez ér el.

Don Juan

megremeg :

Mi az ?

Az Ördög :

Nem szép talán a lámpák halk smaragdja ?

Don Juan :

Azt hittem én, üres e lenn uszó varázs.

Az Ördög :

Nem, minden gondolán, mely lisztád egy darabja.
Egy-egy nő árnya száll, nevéből gyult parázs.
Jön mind, mert bűverőm, mint Paracelsusz ujja,
Kettőzte éltüket, széttört halálos pántot,
Nézd, siri, éjsötét leplek közül kibujva,
A lépcsőn csillan is már egy aranytopán ott.

Don Juan :

Több is.

Az Ördög

* a víz fölé hajolva kiáltoz :

Hopp, partra, hopp !

Don Juan

(fogja a sötétfényű karos gyertyatartót s mozdulatlanul megáll a lépcső felső fokán)

Oh, hány árny illan ott.

A nők egymásután jelennek meg, a lépcső felső részén is kibukkanva az árnyból.

Arcára mind Velence fehér maszkját takarta,
Fehér cipők, e hűs márványra illatot
Ti loptok.

Leteszi a gyertyatartót és egy karosszékre veti magát.

Egy Árny:

Don Juan, jó estét!

Az Ördög

ide-oda ugrál és hegedül:

Hopp, a partra.

A nők mind egyformán öltözve, nagy köpenyben, álarcgal, legyezővel, lassan egyre áradnak fölfelé.

Don Juan:

A partraszállás ez kincses, szép Kitherébe

Az Ördög:

S nem Watteau, Longhy volt, ki ilyen izgatón
Festette meg szelid watteaui táj helyébe.

Don Juan:

Hogy surran fölfelé száz kék árny illanón.

Az Ördög:

S hajszájra egy ez árnyhajók minden hajósa
És mindnél ott a négy, gyöngéd, szerelmi kellék:
Az álarc és köpeny, a legyező s a rózsá.

Don Juan :

Oh rózsá, legyező, álarc, mi kedves emlék.

Az egész színt elárastják az Árnyak, amelyek szünet nélkül szállnak ki a gondolákból.

VII. JELENET.

Don Juan, az Ördög, az Ezerhárom Árnny.

Valamennyi Árnny :

Jó estét, Don Juan.

Don Juan

udvariasan az Árnyakhoz :

Tessék. Mi lesz kapós, a
Fagylalt, egy szép gyümölcs, a tészták lenge habja?
S míg kezükben marad a legyező s a rózsá,
Az álarcot s köpenyt, remélem mind lecsapja.

Az Ördög

hirtelen keményen a hegedű fájára csap a vonóval :

Nem !

Don Juan feláll, meglepődve néz az Ördögre, ez újra édeskés hang-
nembe csap, mély bókkal.

Egyiknek se hull a palást derekárul,
De majd fülédbe sug pár szót, mi lelke nyitja,
Képet tükröz feléd, rózsája titka tárul,
S ha megmondod nevét, álarcát elhajtja.

Egy Árnny :

Én . . .

Don Juan fülébe sugva folytatja.

Don Juan :

Sugva csak ?

Az Ördög : Bizony. Nincs asszony egy se, félek,
Ki dobra üsse ezt.

Don Juan : Te . . .

Az Árny kezét simogatja.

Az Ördög : Hagyd el, puszta lélek,
Nincs teste.

Don Juan
az Árnyhoz : Egyre márt a lelkiismeret ?
Erényed szüntelen tiltón eléd meredt ?
Luszil vagy.

Az Árny : Hizelelegs.

Don Juan : Látod, könnyű dolog.

Az Árny : Szóval, Luszil ?

Don Juan : Igen, Luszilre gondolok.

Az Árny : Még rá beszélsz, hogy az legyenek.

Don Juan :

S nem vagy ?

Az Árny : —

De nem.

Don Juan :
De ...

Másik Árny :
S én ?

Don Juan :
Te ?

(Ismét meg akarja fogni az Árny kezét.)

Az Ördög
rácsap a kezére vonójával :

Teste nincs.

Don Juan :

A neved ismerem.

Te... nos te?... Most alig hihetném, hogy hibáznék?
Te vagy... te vagy, tudom... Egy este... tűzijáték...
S a nagy tömeg sodrán anyád s kutyája eltűnt.

Ugyanaz az Árny :
Meg is bűnhődtem én...

Don Juan :
Bár én követtem el bűnt.
Szüzann vagy.

Ugyanaz az Árny :
Nem.

Don Juan :
Hogyan? E részletek...

Az Ördög :
Csalókák.

Don Juan :
Igaz, kalandjaim során kutyák s anyókák
Ákadtak bőven, és volt annyi tűzijáték.

Másik Árny :

És én?

Don Juan :

Ön... ön... Mi, hogy csalódott, szinte fáj még?
Bizony, nagy cimeket nem tűr a szerelem,
S fölség mindig nagyon kimérten bánt velem.

Ugyanaz az Árny :

Nem.

Másik Árny :

S én?

Don Juan :

Te?... Bellaggio... s a bűvös Arthemiszlak
Te miss Ethel vagy.

Ugyanaz az Árny :

Én?

Don Juan :

Te.

Ugyanaz az Árny :

Tréfa tán a miss csak.

Don Juan :

Várj még! E méla szív... hol is leltem reája
Diák idők... Te vagy a vén postás leánya.

Ugyanaz az Árny :

Nem.

Másik Árny :

S én?

Don Juan :

E sziv, szegfű s bibor száll szirma szárnyán
Te kedves kis kaland a vén aréna árnyán.
Conchita.

Ugyanaz az Árny :

Nem.

Másik árny :

S ki ez ?

Don Juan :

Megsugja . . .

Az Ördög :

Szemsugára.

Don Juan :

Nagynéném ez, ki oly féltékeny volt hugára.

Ugyanaz az Árny :

Nem.

Don Juan :

Lássunk mást.

Más Arny beszédét hallgatja.

E szó árulód lett : a Volga,
Bátran leplezd le csak, kis kalmuk orrod Olga.

Az Árny :

Tévedsz.

Másik Árny :

És én ?

Don Juan :

Lucy . . . ki Brantomot szerette.

Az Árny :

Nem.

Don Juan :

Oh !

Az Ördög :

Maszkját le még egy fantomom se vette.

Don Juan :

Megcsalnak . . .

Az Ördög :

Mind igaz, mit mondanak.

Don Juan

(egy Árnyhoz) :

Beszélj te.

(az Ördöghöz) :

Egy szót se szól.

Az Ördög :

Talán nem volt egy édes éje.

Don Juan :

Ki vagy... Sol... Evelin... vagy Anna... Ruth ?

Az Ördög :

Kutasd !

Másik Árny :

Hát én ?

Don Juan :

Te ? . . . El miért fordulsz ? Arcod mutasd.
A maszkod vedd le.

(Az Árny leveszi álarcát s még mindig álarcban áll ott.)

Mit... Még egy... azt is... le tedd.

(Az Árny egymásután több álarcot vesz le anélkül, hogy leálcázná magát)

Még... mindig...

Az Ördög:

Egyre tart. Ez olyan nő lehet,
Kinél az arc helyén álarc van vastagon.

Don Juan:

De részeg nem vagyok. Érzem minden tagom,
S rémit e sok szem itt, mely ferdén rám mered,
De rejtély, mert ledér tűz mélyén most nem ered,
Tisztán tűznek le rám... s mind sűrűbb éj takar
De egynek titka nincs...

Az Ördög:

Azért e nagy zavar.

Don Juan:

Felismernem nehéz így.

Az Ördög:

Persze nincs alap.

Se bőr, se haj s azon nincs ott a kis kalap.

Don Juan:

S nem ég szemükben ott a részeg vad tekintet.

Az Ördög:

Igaz, mámor feléd talán ritkán is intett.

Don Juan:

Először mintha mind ma látnám ezt a tiszta,
Sok, kedves, nagy szemet.

Az Ördög:

Szemük ma este bizta
Először rád igaz fényét tekintetüknek.
Csak akkor néztek így, mikor magukban ültek.

Don Juan:

Hazudsz.

Az Árnyak

(kacagni kezdenek):

Ah, ah! Ha, ha.

Don Juan:

Igen, kacagjatok!

Oh tudtam, végre csak elárul szavatok.
Egymásra vall kacaj' s kebel. A hang leleplez.
De most oly furcsa és folyton félelmesebb lesz.

Az Ördög:

Akkor kacagtak így, ha ott rajtuk kívül
Nem volt más és szavuk nem leste férfi fül

Don Juan:

De én mind ismerem.

Az Ördög:

Én nem hiszem, hogy lelnénk
Egyetlen lényt, kinek titkát ismerje elménk.

Don Juan:

E furcsa torna szép, sok emlék . . . szép napok
Én mind megismerem, csak egy gyertyát kapok.

Egy Árny:

Ah!

Don Juan:

Hogy cseng e kacaj, mint csintalan talány.
A szép Angéla ez, a monacoi lány.

Ugyanaz az Árny:

Nem.

(Egyre újabb Árnyak érkeznek.)

Don Juan:

S jönnek egyre még.

Az Ördög:

Jertek!

Don Juan:

Ördög, pokol!

Egyet megismerek, ha ég s föld rám omol
Bár megzavar szemük, hol mosoly ver csirát,
De én megismerem ezer közt Elvirát.

Az Ördög:

Keresd!

Don Juan:

Kezembe most e vert arany girandol

(Felkapja a nagy arany gyertyatartót.)

Az Ördög:

Keress!

Don Juan:

Ha kell, szemem folyton kémlelőn barangol,
A fényt fejük körül ingatva hajnalig
A két rés mélyein, melyben titkuk lakik.

Az Ördög:

Szólj, szólj csak hegedüm.

Don Juan:

Óh!

Az Ördög:

Keress csak.

Csalfa hév elámit.

Don Juan:

Hajnalig... Csak csöndbe... mit se számít
A tévedés. A sort csak most kezdem meg én.
E mély szem... Olga.

Egy Árny:

Nem.

Don Juan

(más Árnyhoz fordulva):

Két szemben egy regény.

Lucy...

Az Árny:

Nem.

Don Juan:

Csöndesen... Ha újra kezdeném
E két szem... ez... tudom... E két szem sejtem én
(És Don Juan árnyról-árnyra jár, keres; a függöny lassan legördül.)

MÁSODIK RÉSZ.

(Ugyanaz a diszlet. A reggel derengeni kezd. Don Juan még egyre keres az Árnyak tömegében és neveket mond.)

I. JELENET.

Don Juan, az Ördög, az Ezerhárom Árný, később a Fehér Árný.

Don Juan :

. *

Az Ördög:

Itt a hajnal.

Ugy lel, hogy még a Nőt hajszolod zugó aggyal,
Bibor mécsével itt e rőt Diogenesz.

Don Juan :

S e sok kar ringatott!

(Eldobja a gyertyatartót.)

Álmom volt s kéjem ez ?

Az Ördög:

Bizony.

Don Juan :

S egy éjen át folyton nevük hadartam.
Igy bolygva itt.

Még egy utolsó kísérletet tesz.

Lucil ?

* A vers eleje hiányzik. A szerző kétséggel a Don Juan által kiejtett nevekkal akarta kitölteni, amint a szín leírása is jelzi.

Az Árny:

Nem.

Don Juan:

S állok most zavartan

És mint száz kusza szárny szállong itt szerteszét
E sok név s nem lelem egynek sem a helyét.
Szerettem mind azért.

Az Árnyak:

Égtünk vad láz hevében.

Don Juan:

S most itt bolygok magam lelkeknek erdejében.
Mind itt van. Itt dobog mindük rejtelmes élte,
De szívem gyáva volt, mert mindig elcserélte
Az asszonyért, ki csak folyton titok s talány,
Baráti szív kegyét, mely titkát tárja tán.
Leéltem életem s egy ismert lény se leng itt.

Az Ördög:

Nem látott, meg nem értett s nem birt a szived senkit.

Az Árny:

A gyöngyhalász te vagy, ki mélyre sose hágott.
Azt kaptad csak mi úgy került.

Don Juan:

A hazugságot.

Másik Árny:

Mikor kértél te nőt, hogy a valót hazudja,
Mert nő, ha férfi jó az első szóra tudja.
Milyen hazug mez az, melyben kegyébe cseppen.

Másik Árny:

Művelt nő bizgatott, Petrarcát emlegettem.

Másik Árný:

S ha rendkívüli nőt kívántál kis szeszélyes,
Hát azt játszottam én, nem is volt oly veszélyes.

Másik Árný:

S hogy játszva kedvedért a falusi libát,
Bambán biggyedt a szám, az is a te hibád.

Másik Árný:

S ha láttam, már unod, hogy semmi nem zavar:
Kacér mosoly röpült férjem felé hamar.

Másik Árný:

Mert Ágnes, Omphalét a férfi hozta létre.
A nőben ott a nő, hogy himet vár a vére,
Az álnoksága vágy, erénye hát, nem bűne,
Az örök nőiség mindég a férfi műve.

Az Ördög:

Szóval csak pár talányt szeretnél, azt kell hinnem,
Most hát vihetlek is magammal.

Don Juan:

Félre innen!

Vagy őseim talán nem győztek Indiákon,
Mert pár titokzatos nép élt az Uj-Világon.

Az Ördög:

Hát birni?

Don Juan:

Annai mint ur lenni. És erőm
Volt hozzá. Mind e nőt lebirtam vakmerőn,
Ur voltam mind fölött és mindnek...

Az Ördög:

Fejedelme.

Don Juan:

Királyuk voltam én, kiben két fényes elme
Egyé Aretino s Machiavelli olvad.

Az Ördög:

Mert már Itáliát is végig barangoltad
Érzéki s mégis oly könnyüvérű spanyol,
Ki mindazt fölszeded, amerre utazol,
Mivel népek heve a kéjt fölcicomázta.

Don Juan:

Mind bűnre vittem én.

Az Ördög:

Biztos, hogy olyan lázba

Hoz?

(Az árnyakhoz.)

Bűnre bennetek mikor kelt vágy tudottan.

Az Árnyak:

Első nap... első éjjel... csak épp rád pillantottam.
— Még meg se láttalak, már volt fogalmam róla. —
Ha nem szemellek én ki, meg se láttál volna.

Don Juan:

Vannak szüzek.

Az Ördög:

Tudom, azt hívják úgy, a ki
Kedvesét lesütött szemmel választja ki.

Don Juan

(Hevesen az Árnyak felé ugrik):

De bűnre csaltalak.

Egy Árny :

Ha rávettünk mi nők.

Don Juan :

Mivel?

Egy Árny :

Jelekkel.

Számos Árny :

Ugy.

Don Juan :

S a gögös uri nők.

Másik Árny :

Ők adták rendesen a legkisebb jelet.

Don Juan :

De.

Az Árnyak :

Majd eszedbe jut. — Egy kis papírszelet.
Elhullatott virág. — Csók csöppnyi gyermekajkon.
Egy pajkos, kis kacaj...

Az Ördög :

S én beléptem az ajtón.

Don Juan :

S aztán...

Az Árnyak :

Emlékezel?

Don Juan :

Hazug beszéd, zavart.

Kivül bárány, belül farkas
 Öreg ordas ide hallgass.
 Fut a bárány, szegény páram
 Fut a jámbor berki bárány.

Az Ördög

vonójával az egyik Árny szívére mutat :

Erre bujt el, itt szalad.

Aztán egy másikéra üt rá:

Itt bujkál a lomb alatt.

Hirtelen Don Juanra vetve magát.

Most viszlek tört vitéz alázottan, szerényen.

Don Juan :

Még nem.

Az Ördög

visszahőköl és rámered :

S mi ad erőt ?

Don Juan

összefonja karját és egy magas karosszékhez dül :

Maradt még egy reményem.

Az Ördög :

Most újra kezdenéd.

Don Juan :

Becsületem nem olcsó,

Ez legfőbb párbajom.

Az Ördög :

S ugy hinném én, utolsó.

Büszkévé még mi tesz ?

Don Juan :

A vas főbüszkesége,

Mely érzi, hogy lehet vonzó, rejtelmes éke,
 Mert annyi fém közül a mágnesnek csak ő kell.

Az Ördög

ismét nyájas lesz:

Tetszettél s büszke vagy rá?

Don Juan:

Megtörtént a nőikkel

S csak nem hiszed, hogy azt a kétség már elérte,
Ki érzi, hogy ki volt és hogy szédültek érte,
A férfi főbecse, hogy tetszik, az

Az Ördög:

Chi lo sa.

Egy bamba lúd miatt lett nagy bölccsé Spinóza
És Michelangelót tört orrának köszönjük.

Don Juan:

A nőknek tetszeni különb jel, mint a könnyük.

Az Ördög:

Mért tetszettél nekik, kérdezd meg csak,

Don Juan

az egyik árnyhoz lép azelid mosollyal:

Neked?

Vagy firtatnom talán nem jó a mérteket?

Az Ördög

már újból rátette a kezét:

Ugy, hát remegsz?

Don Juan

az Árnyhoz:

Beszélj!

Az Árny:

Mert nálad...

Don Juan :

Ördögadta

Az Árný :

Az embert oly finom dohányillat fogadta.

Másik Árný :

Mert minden férj gyűlölt s tőled féltett.

Don Juan :

Utálat,

Másik Árný :

Mert nem tudtam sehol pirulni ugy mint nálad.

Másik Árný :

Mert mesterséged ám a nő.

Másik Árný :

S egyéb se kell,

Csak érezzük, ha jössz, hogy más nem érdekel.

Másik Árný :

Mert bizgatott nagyon, hogy másokkal mérsz össze.

Másik Árný :

Mert olyan izgató volt este várni, jössz-e.

A többi Árný :

Ruhád tetszett. — A szád. — A hajad választéka.

Más Árný

tompá hangon :

Te nőknek az vagy ám, mi férfinak a céda.

Az Ördög :

Nos hát elég neked, hogy végórád leperceg

E sok megbüvölő hódítás, büszke herceg.

Hát tetszik néked e dicsőség?

Don Juan :

Megvetem.

Az Ördög :

De akkor mid marad ?

Don Juan :

Marad . . . marad nekem,

Bár érzem, mindenem hogy tépik itt le tőbe.

Az Ördög :

A „kék madár“ bizony koppasztva jut sütőbe.

Don Juan :

De nem remegtem én sosem, mindig nevetni
Szoktam rajt könnyedén, ki kétes hirem kelti,
Fáklyám lángját le más, mint enkezem, nem verte.
Ti tán megfogtatok, de én hagytalak cserbe.

Az Árnyak :

A báránka itt szalad,
Itt megbujt a lomb alatt.

Don Juan :

Nem bujkál az, ki már önmagát fölülmulta,
Ki minden megszokást belétiport a multba ;
Ki nem hallgatva mást, csak biztos ösztönét,
Átlépi minden unt, erkölcs határkövét,
Halálos, nagy szökésre tüzelve élte sorsát.
Hiszed, hogy az, kivel nem birt se fék se korlát
S nem nézte éltiben a törvényt csak papirnak.

Az Ördög :

Ugy látom, olvasód buzgón, mit rólad irnak.

Don Juan :

Elég tanujelét adtam tiz év alatt,
Hogy tör hős mind tovább.

Az Ördög :

Vagy inkább hogy szalad.

Don Juan :

Én féltem ?

Az Ördög :

Hogy megállsz.

Don Juan :

Én ?

Az Ördög :

Hogy megcsip a tűz.

Szerelmek hőse te, kit a szerelem űz.

Don Juan :

Féltem ?

Egy Árný :

Hogy randevun te várj. Megvolt e gyöngéd.

Don Juan :

Én csélcsap kéjvadász ?

• Másik Árný :

Ki félt, nem lesz-e gyöngéd.

Don Juan :

Csók közt dalolt a szám.

Másik Árný :

Ahogy fütyülnek éjjel,

Futottál nőről-nőre, mint vad, ki vak szeszélyet
Fut fáról-fára s búj a szörnyű nyíl elül.

Másik Árný

metsző hangon :

És minden új meg új test, mely eléd kerül,
Rejtek volt. Régi szív tán nem lel rád azon tul.

Másik Árný :

Féltél.

Valamennyien

kiáltva :

Félt Don Juan.

Másik Árný

döbbentő sullyal :

Féltél a fájdalomtul.

Másik Árný :

A kin vésővasát, mellyel lelkét faragja.
A férfi féljogon már nőkézből csikarja.

Másik Árný :

Te gyáva, csak csodáld vágyad csaló egét
S hordd szürke, szűk korod rut szégyenbélyegét.

Mindnyájan :

Te gyáva.

Don Juan :

Sok bolond, most sérteget, mert bántja,
Hogy elsőnek magát futásra egy se szánta.

Az Ördög

Don Juan vállára csap :

S ezért tartod magad csak felsőbbrendű lénynek,
Hogy első vagy, ki fut ?

Don Juan :

Nem.

Az Ördög :

Nos, hát más a lényeg?

Don Juan :

Más.

Az Ördög,

akit a nevetés ráz :

Ily kemény tusán, miért töröd magad.
Hogy oly jelet találj, mely más fölé ragad,
Keresd hát. Ugy hiszem, nincs semmi már.

Don Juan

mégpróbál kiegyenesedni :

Még van más.

Az Ördög :

Harcoldj tovább!

Don Juan

keményen áll még, de már kétségbeesve :

E harc...

Az Ördög :

Mondd inkább: végvonaglás.

Don Juan :

E végtusán erőm uj büszkeségre lel.

Az Ördög :

Ha

Ugy váltod a botot, akár a Pulcinella.

Don Juan :

Kegyetlen voltam én s elloptam nevető
Szívvel más férfitől a nőket; szerető
Voltam s el nem fakult az arcom férfi névre.

Az Ördög:

Két név kellett csupán s elállt a szived vére.

Don Juan:

Név?

Az Árnyak egyik fele:

Trisztán

Az Árnyak másik fele:

S Romeo

Don Juan:

Elég, elég volt.

Az Árnyak

jobb felől:

Trisztán.

Az Árnyak

balról:

Romeo.

Egy Árny:

Szeretők ők voltak és te pusztán
Nevüknek bus nyomán, mely szívünkben ragadt,
Felszedted felcser ott az elhullottakat.

Don Juan:

Nem. Szívetek zugán nevem jelet hagyott.

Egy Árny:

Érted sóhaj se kelt. Csókod rég megfagyott.

Don Juan:

Óh!

Az Árnyak:

Trisztán—Romeo.

Egy Árny:

Ha szád is ostromoltuk,

Ők voltak istenek, mert őket káromoltuk.

Az Árnyak:

Romeo.

Egy Árny:

Üzd csak el két halott szeretőnket.

Az Árnyak:

Trisztán.

Egy Árny:

Párbajba már nem ölheted meg őket.

Don Juan:

Hallgassatok!

Egy Árny:

Nevük sulyától nyög hired,

Csak birtad mind a nőt — de egy sem volt tied.

Don Juan:

De annyi szent, hogy én — s ezt hasztalan vitatnád,
Tudtam gyötörni nőt.

Az Ördög:

Vagy ők tudták mi hat rád.

Don Juan:

Mit bánom én. Akár Attila duló harcon,
Oly ismeretlenül gázoltam minden arcon.

Voltam nők ostora, rémitő, sujtoló,
 Trisztánnál is különb és több mint Romeo,
 Szeretni két szerep: van siró s van hideg.
 Bennem könny egy se kelt s nem rezdült egy ideg.
 Ki könyet könnytelen néz...

Az Ördög:

Engem el nem ámit

Csaló önálltatás.

Don Juan:

De tán erőnek számít.

Az Ördög:

Tégy próbát!

Don Juan:

Mondd, hogyan?

Az Ördög

felkap az asztalról egy serleget és oda nyújtja neki:

Nézd, itt e karcsu serleg,

Szerelmes Árnyaid egy könnyeseppet viselnek
 Ma este gyöngy helyett a maszkjuk alján ékül,
 Kolduld el őket és kelyhedbe mind belé dül,
 Koldusfillér gyanánt hullatják e szemek.

Don Juan

koldulva:

A lelkem üdveért! — Sátán fizesse meg.

Az Ördög:

Fogjuk rövidre csak.

Don Juan

koldulva:

A Sátán szent nevébe.

Az Ördög:

Hulljon be mind a könny egyszerre serlegébe.

Don Juan:

A serlegem tele. S hogy csillog, párja nincsen,
Vén cimborám, a hold ezüsttel hinti kincsem.
Mind én csaltam ki ezt a nőktől régidőn.

A könnyekhez beszél:

Sajogtok.

Az Ördöghöz:

Poklodon e könny lesz hűsítőm.
Szemüknek árka mind értem pergette le
Arcuk haván.

Az Ördög:

S te most vigan játszol vele.

Don Juan:

Mert én győztem, Gonosz. Itt nincs kibujni ajtó,
E könnyel telt kehely neked szenteltvize tartó.

Az Ördög:

Az ujja is megég, ha Ördög könnyhöz ér.

Bő köpenye zsebébe nyúl.

De itt van . . .

Hatalmas acélfoglalatú nagyítólencsét vesz elő.

Don Juan:

Nos, mi az?

Az Ördög:

Nagyítóm, kincset ér.

Rendezni kezdi az asztalon a könnyeket.

Igaz könny erre jön, — akad tán olyan is, —
Hamis meg arra.

Don Juan

felugrik:

Mit, hamis!

Az Ördög

félrelökdősi nagyitójával a könnyeket:

Hamis, hamis.

Don Juan:

S ez itt?

Az Ördög:

E könnyet itt, ha váratlan térsz vissza,
A szép arc gödrein a vig kacaj felissza.

Don Juan:

S e nagy csöpp?

Az Ördög:

Egy kalap miatt szökött a szembe.
S neked tálalta fel fürgén a csalfa szende.

Don Juan:

S e hosszú cseppek itt?

Az Ördög:

Pfuj!

Don Juan:

Tán te megveted?

Legtisztábbak pedig.

Az Ördög:

Titkos könny, mint szemet.

Don Juan

az Ördög felé nyújtja azt, amelyik kezében van:

Ez is titkos?

Az Ördög:

Nem az. Érinthetem, nem éget,
Rejtették színlelőn ezt, így álltatva téged
Shogy van, hogy minde köny, mit más szemekbe kin olt,
Ujjamhoz érhet.

Egy Árný:

Oh, mert ez programmban így volt.

Don Juan:

Hej, hej!

Az Árný:

Mert Don Juant szeretni mind kevés,
Csáb, csók, még tudni kell, mi is a szenvedés,

Másik Árný:

S hogy milyen íze lesz a könnyeinknek ajkán.

Másik Árný:

Az Ördög fogja mind s nem lesz belőle baj lám,
Mert minden könnynek egy karatnyi kéj az alja.

Másik Árný:

Akartuk: jöjjön az, ki szívtelen kicsalja.
Könnyek...

Don Juan:

Eldobni jók.

Egy Árný:

De megkóstolni szintén.
Ezt már Ovidius épp oly jól tudta, mint én.

Másik Árný:

Programmba volt a könny, mint a virág s a bonbon.

Az Ördög:

Köny, mellyel játszanak, hamiskönny csak, ha mondom.
Nos hát maradt-e még gőgödnék szalma trónja,
Keresd, kutasd,

Don Juan:

E szó, szivem rut zaklatója,
Már rávezet, miben voltam nagy: hogy kutattam,
Hittem, hogy drága kincs rejtőzik mély kutakban,
Hogy kék virág virul, magas hegyekbe fent.

Az Ördög:

Hogy német földön is jártál, mást nem jelent.

Don Juan:

Az álmodó keres, de nem talál. S ez ritka.

Az Ördög:

S, te sem leltél sosem? Ez itt a nagyság titka?

Don Juan:

Igen.

Az Ördög:

Juj!

Don Juan:

Ah! mi az?

Az Ördög:

Megégettem magam. Kár volna most szabódni,

Don Juan:

Vagyis?

Az Ördög:

Vagyis valódi.

Don Juan:

Miről beszélsz? Mi az?

Az Ördög:

Egy könnycsepp itt maradt.

Don Juan:

Terajta fénye folt. Rám nem hullat sarat.

Az Ördög:

Nézzük meg csak milyen.

Mindaketten a könnycsepp fölé hajolnak.

E tárgy rembrandti volna:

Két kárhozott fej itt csillag fölé hajolva.

Don Juan:

Egy nő hullatta el?

Egy hang

a Fehér Árný hangja:

Szerelmes nő.

Don Juan

keserűn kacag:

Haha!

Egy fehérebb és ezüstösebb Árný surran elő.

A Fehér Árný:

Ki úgy hullt el szegény, mint árva könny maga.

Don Juan:

Mint könny?

A Fehér Árný:

Részvét jele.

Don Juan :

Siratva hullt erényed.

A Fehér Árný :

Nem azt. Gyermekszived, szorongó, gyöngé lényed.
Szepegtél szüntelen, gőgöd bármint szabódott,
Szived csak ugy csitult, ha két kar ráfonódott.

Don Juan :

Ki vagy te, hogy bűnöd csillagba öltözött.

A Fehér Árný :

Sőt, hangosan csak én vallom be mind között.

Don Juan :

S élméd ? . . .

A Fehér Árný :

Nincs, csak szívem.

Don Juan :

A lelked?

A Fehér Árný :

Szinte sziv csak

Don Juan :

S a vágyad ?

A Fehér Árný :

Csak te vagy.

Don Juan :

Fehérség, mondd, hogy hívnak?

A Fehér Árný :

Én megmondom neved, de csak sugnom lehet.

Egy nevet sug Don Juan fülébe.

Don Juan :

Nem emlékszem reá, bár szépen cseng neved.

A Fehér Árny :

Lekapjam hirtelen lárvám ? Azt is merem.

Lekapja az álarcot.

Don Juan :

Mily bájos, kedves arc, de én nem ismerem.

S enyém voltál, enyém ?

A Fehér Árny :

Vágyad vezette léptem.

Don Juan

a homlokát simogatja :

És mondd csak, hol, mikor ?

Épipiesen a mellényzsebébe nyul.

Lisztámat összetéptem.

Az Ördög

mosolyogva :

Van nálam másolat.

Gyors mozdulattal különös tárcát vesz ki egyik zsebéből, amelyből hosszu ujjával uj lisztát huz elő és átadja Don Juannak.

Don Juan

megragadja a lisztát :

Hadd lám !

Keresni kezd.

Ez itt nem, — ez sem.

Nem ez... nem ez... Ki volt? Nevét hol, hol keressen?

Az Ördög :

Keresd csak !

Don Juan:

Hol lelem nevét meg? Erre lesz tán?
Szörnyü. Ez egy nevet nem irtam föl a lisztán.

Az Ördög:

Csak ezt feledted el?

Don Juan

a Fehér Árnyhoz:

Épp téged.

A Fehér Árny:

Szörnyü méreg.

Az Ördög:

Találsz, csak nem tudod, te is, most rajta érlek.

Don Juan:

Remekbe irtam én sok kedvesem nevét föl,
De hogy lenn gondolák sarjadtak mind e névből,
Miből szült téged ott a ringó hab smaragdja.

A Fehér Árny:

Tépett lisztádnak is volt egy fehér darabja.

Don Juan

egyszerre fölegyenesedik:

Csak egyszer hagytam én, — és ez jelentse veszttem, —
Ezernégy nő közül az eszményt futni resten.

A Fehér Árny

elvegyül a baloldali Árnyak közé:

Csak egyszer?

Don Juan:

Merre tűnt?

A Fehér Árny

átsuhan jobbra:

Csak egyszer?

Don Juan:

Fölragyog.

Egy percre s hangja már távol cseng...

A Fehér Árny:

Itt vagyok.

Don Juan:

Hogy mint szárny halk nesztét, mely fáról-fára rebben,
Ugy üzzem hangod én most nőről-nőre.

A Fehér Árny:

Ér ez

Annyit, hogy megtanit: rám lel minden kebelben
A szived biztosan, ha csöpp szerelmet érez.

Don Juan

megragadja:

Hisz nem voltál csak egy....

A Fehér Árny:

De mindben vártalak,

Ám nem figyelt füled, ki szólít halkan ott
S törték szívünk szavát füledben zárt falak,
Mert rajt szunnyadt fejed, de rá nem hallgatott.
S legdrágább társadat büvöltöd volna bőven
Mindegyikből elő. — A próbán mult csupán.

Az Árnyak:

Belőlem is, bizony... belőlem is... belőlem,

A Fehér Árny:

Mert mindben ott lakott.

Don Juan :

Nem.

A Fehér Árný :

Ott.

Az összes Árnyak :

Ott, Don Juan.

Don Juan :

Mily roppant zokogás hulláma nyúl felém,
Engem s panaszszavuk a végtelenbe vonni ?

Az Árnyak :

Mindünkben ott lakott, — lelkünk vak éjjelén
Don Jhonnny, - Don Johann, - Don Juan, - Don Giovanni.

Az Ördög :

Még ellágyulnak itt és elveszitem végül
A lelküket. Kutyák ! Gyölölni, marni újra.

Halkabb hangon.

Az örökhim s a nő mindjárt hogy összebékül,
Ha köztük nem vagyok a vizsály szelét fujva.

Don Juan :

Hogy tudnálak szeretni !

Az Ördög :

Késő most állni meg.

A Fehér Árný :

Nem, mig e könny ölen egy csöppnyi láng liheg,
Egy szivet Don Juan megpróbálhat szerezni.

Az Ördög :

Én győztes nem leszek, ha ez tud még szeretni.

A Fehér Árný:

Szeresd egy percre csak egyik szerelmed árnyát,
A két karodba kapd fejem becézve, lágyan
És mondd: Igy édes, így, hadd fonja félve szárnyát
A homlókod haván minden fürtödbe vágyam.

Don Juan:

Igy, így.

Az Ördög:

Késő nagyon. Napot nem tűr a felleg,

A Fehér Árný:

Mondd: Csak tied vagyok! Ölelj, szoríts!

Don Juan:

Öllelek.

Csak a tiéd vagyok.

Az Ördög:

A tulvérmes duhaj

Küzd így, ha ajkain már ott a végsóhaj.

Don Juan:

Nem. Így viszlek vigan boldog szívemre zárva.
És hiven...

Az Árnýak

lekapják álarcukat:

Hiven, ah!

Don Juan:

Lehullt mindről a lárva.

Meglátom arcukat.

A Fehér Árný:

Ármány ül arcukon,
Mely mind hazug, tudod.

Don Juan :

Hazudik jól tudom.

S mind megcsalt álnokul.

Az Árnyak :

Hűség is van szivedben ?

Don Juan :

Hazug volt mind, tehát mind új és ismeretlen,
Nem, szívem egy szíven megbujni nem mer így,
Ha új arc csábja csal.

Az Árnyak :

Vagy így vagyunk.

Don Juan

a Fehér Árnyhoz :

Erigy.

A többihez.

De még nem győztetek. S én nem kapok sebet.

Az Árnyak :

Keresni fogsz megint és nem találsz.

Don Juan :

Lehet.

Mert egyre lelni csak, gyötrő unalmat ad.
Mit hajsztolt Don Juan ? A hajsztát csak magát.
Csak alkalom s ürügy, ez volt a nő nekem,
Rajtam nem győztetek, csak tartott délcegen
Kezem, hogy önmagam fölé magasztosuljak.
Szép fegyvert fognak így, tizuszt s gyertyát az ujjak.

Egy Árny :

E végső büszkeség most épp kapóra jó.

Don Juan :

Igen, csak izgatóm, folyujtóm volt a nő.

Másik Árný:

Mi gyújtottuk tehát lankadt lelked tüzét fel,
De mit tettél te, mondd, magasztosult tüzével?

Don Juan:

Hogy én? . . .

Másik Árný:

Ha általunk kaptad mindazt, amit
Mondtál, úgy Don Juan . . .

Másik Árný:

Adj számot róla itt,
Szép esténkből mi lett, midőn gögtől királyin
Elhagytad gondolám?

Másik Árný:

És részeg éjszakáim.
Borával még adós vagy. Azt meg kell csak adni,
Hisz minden cseppjiből hőstett szokott fakadni.

Valamennyien:

Adj számot Don Juan!

Egy Árný:

Igaz, hogy két karom
Egek fényébe vitt, hát tudni akarom,
Mi halhatatlant szült a perc, mely lángba fonta
Lelked, termett-e meg forró ölen Joconda?

Don Juan:

Hallgass!

Az Ördög:

Őszinte hang Juan ez, nagysokára.

Másik Árný:

Mely ódában virult a rózsa uj csodára,
Mit reggel távozon téptél kertembe lenn?

Don Juan:

Most érte ujjatok legtitkosabb sebem,

Másik Árný:

S hogy magam megadón így szóltam: „Hát akard!”
Hoztál-e hódított zászlót, hogy rám takard?

Don Juan:

Csönd!

Egy Árný:

És Szicilián egy édes óránk üdve
Sarkalt-e, hogy nagyot merj hős csatán kiküzdvé?

Az Ördög:

Hadd járja lassan át a bánat hosszú töre
E becsvágyó szívet, mely megtévedt a dőre.

Az Árný:

Szerettek mind a nők. A bűvös, drága kertet,
Mely szerelmed nyomán a szívünkben kiserkedt,
Alhambrákat duló Boabdil merre dultad?

Másik Árný:

Mert látták, hogy fejed mindig karunkba hullhat,
A férfi mind gyűlölt. E gyűlölet mit értelt?

Másik Árný:

Királyné voltam én, mi lett sok elfecsérelt
Csókommal, hogy király tűzükben még se lettél?

Másik Árný:

Színésznő voltam én, mi lett, mit ugy szeretnél,
Elektrák fátylain tapadt sok sóhajom.

Az Árnýak:

Don Juan, Don Juan!

Don Juan:

Mért zudulnak vajjon?

Az Árnýak:

Ha bennünk annyi dus alkalmát lelt szived.

Az Ördög:

Ledöfni e silány Caesart.

Az Árnýak:

Mondd, mondd, mi lett,
Fegyver, tirzusz, kehely? Kihullt kezedből könnyen?

A Fehér Árný:

Don Juan?

Don Juan:

Hát te is!

A Fehér Árný:

Mivé lett, mondd a könnyem?

Don Juan:

Te jártál jó uton, hogy szorongásom szántad,
Mert sziv nem sejti, már ágyat bont benn a bánat
S bár volt száz alkalom, legyen nagy, bus, vagy bátor,
Csak egy lisztára telt.

Az Ördög:

Az lesz a siri gádor.

Az Árnyak:

Lisztádon térdre hullj és úgy esengj ott térdem,
Mert hogy belőlünk más nem vált, tiéd az érdem,
Csak Nő, ki férfit uj Asszony karjába visz.

Don Juan:

Fázom.

Egy Árny:

Te tetted azt, hogy rut játékba hisz
A sziv s a szerelem csak percek kéje néki.

Don Juan:

S még sem bántam meg én, bár mindenem kin tépi.
S bár „győzelmet“ jelent e szó is: Don Juan.
És van mindenkinek egy napja, egy csupán,
Melyen magába hisz s betelten szól: vagyok!
Nekem nem volt ilyen.

Az Ördög:

Te rád csak éj ragyog,

Az ő sok éjjelük.

Don Juan:

És még sem nyomja kő se
A szivem. S mért legyen vitéz, Lepantó hőse
S mért támuljon felém halál előtt egy emlék,
Amelyen át utat távol jövőkbe lelnék?
Nem bánok semmit én... Tűzzel int a rossz ut!
Mióta állsz Halál az életért is bosszut?
S ha csábító kinban kidől, mért égjen el, mért
A máglyán, melynek unt lángjába vissza nem tért?

Az Ördög:

Min nincs férges gyümölcs, a fát nem ismerem.

Don Juan :

Akarni kell csak és márványgyümölcs terem,
Ki szépet mer s nagyot, nem érzi mulás mérget
S legyőzi a gyümölcs s a sirok ősi férgét.

Az Ördög :

Elég lesz tán neked halódón a szerencse,
Tűnt fényed romjain pusztulni — mint Velence.

Don Juan :

Halál percébe jó, ha volt egy alkotásunk,
Ha tudnád, mint gyötör, mért nincs nekem.

Az Ördög :

No lássuk,

Don Juan :

Hogy lélekzem s nyomán még sem kereshetem
Az életet. Mi kin !

Az Ördög :

Épp az én esetem.

Ez a pokol, hová egy alkotó be nem jut.

Don Juan :

Te szánsz.

Az Ördög :

Nem, értelek. Az ördög szánni nem tud.

(Magával akarja vonszolni Don Juant.)

Indulj, gyerünk, gyerünk! Semmit nem hagysz hátra,
Egy tettet, egy szavat.

Don Juan :

Egy tettet mégis. Hátha.

Egy szót, híres szavam, mely már a vést jelezte
A század hajnalán — mondd, nem feletted ezt te ?

Futottam egy napon csuklyámba rejtve képem,
 Pribékhad üldözött s az erdők sűrejében
 Egy koldus jött elém.

Az Ördög:

No csakhogy erre tért!

Don Juan:

Egy fillért kért csupán s Isten nevébe kért.
 Egy aranyat kapott. S így szóltam néki én
 S lángot lövelt szavam a sárga érc szívéen:
 Az emberség nevében.

Az Ördög:

Hát emberszeretet!

Don Juan:

Ekkor, tőlem kapott először szerepet.

Az Ördög:

Szóval Frankhonban is jártál ebből tudom.

Don Juan:

Csak nyisd szét karodat, sorsom már jó uton
 Van s a jövőnek is leróttam tartozásom,
 Én láttam a szegényt az erdőn, vad csapáson,
 És megmentettem őt a kétségtől. Utat!
 Szabad volt szám, szívem. Erőt ad e tudat,
 Nem éltem hasztalan. Indulhatunk elébe,
 A koldus fölkeres.

Az Ördög:

Mernél beszélni vele.

(A Szegény megjelenik.)

II. JELENET.

Don Juan, az Ördög, az Ezerhárom Árnny, a Fehér Árnny, a Szegény.

Don Juan :

Pénzem kezében ég, felém tart mint a végzet,
Mit kívánsz tőlem Árnny?

A Szegény :

Itt van, nem kell a pénzed !

(Don Juan fejéhez vágja az aranyat.)

Don Juan

homlokon találva megtántorodik :

Óh !

A Szegény :

Átkozott arany, égessen mint csalán.

Don Juan

a Szegény felé tárja kezét, aki lassu léptekkel közeledik felé :

Megérted iziben : ... Szabadság !... Nép !...

A Szegény :

Na lám.

Fejed most mily kemény nagy gondok nyüge fogja.

Don Juan :

A nép !...

A Szegény :

Nem Don Juan, elég neked a szoknya.

Don Juan :

De a jövő !...

Az Ördög:

Hazug torkába fojtsd hamar
Népmegváltó dalát, mely rut önzést takar.
A pajzán nővadász így lesz végül apostol.

Don Juan:

Én is fellázadok.

A Szegény:

Pedig nem is csap ostor.

Don Juan:

Nem jössz?

A Szegény:

Megyek s beléd fojtom tüstént a lelked.
Mert azt mocskolja száz, miből reményünk serked.

Don Juan:

A második komtur, csak ez felgyürkőzik.

A Szegény:

Az elsőnek keze lágy volt s fehér tövig,
Hogy elpusztítsa itt e hősködő mihasznát.

Don Juan:

Plebejus rajta légy... hogy tetteim kihasználd
Merek...

A Fehér Árný:

Míg itt e könny ölén csöpp láng libeg,
Lelkére lelhet ő, hát hadd kísérli meg.

Az Ördög:

Csak gyorsan, mert kihuny.

Don Juan :

Van mersz ...

A Szegény

rikoltva :

Több kellene !

Don Juan :
Csel, durva tör ?

A Szegény :

Bizony.

Don Juan :

S a rontás szelleme.

A Szegény :

Az ám.

Don Juan :

S ha kell, a vér.

A Szegény

egyszerre elkomorodik és rettentő arcot ölt :

Odáig is fajul.

Don Juan :

Azt is merném.

Az Összes Árnyak

ledobják palástjukat :

A bünt ?

Don Juan :

Minden palást lehull.

Mit mondtam ?

Az Ördög :

Büszke szót.

Don Juan :

Utamba dülnek im.

A Szegény :

Mernéd, azt mondtad itt . . .

A Nők :

A bünt.

Don Juan :

De bűneim

Várnak s én nem tudok szolgálni más ügyet,
Mig hamvas váll alatt rózsás mell bont rügyet,
Megölhetsz.

Az Ördög :

Ej, ki hajt? A fő, hogy jóllakott
A bak. S a többi már magától jön legott,
A homlokod haván patám pecsétli pirját.

Don Juan :

Oh hadd hörgöm fel itt a him üvöltő kinját.
Mely szíved rágja, míg mindent elárulsz érte,
Találhatnál pedig száz szent ügyet cserébe,
Mert vár még hivatás e földön, annyi fajta,
De hogy titkok magas trónját is elragadja,
Elég a test köré pár fátyol lenge leple.
E nagy sziv, mellyel egy szörnyü karvaly betelne,
Mért lenne bő ebéd Lesbia verebének,
Ölj meg. Vagy újra rut rögeszméimnek éljek,
S hordjam kéjt koldulón ez Árnyaktól, koloncom
Rágódva, mint kutyák rágódnak, régi koncon.

Az Ördög :

Utolsó bőröd is lehuztam, vakmerő,
Bámuld, mily értelem.

Don Juan :

Bámulom.

Az Ördög :

S mily erő !

Don Juan :

Oh !

Az Ördög :

És ez akarat !

Don Juan :

Oh.

Az Ördög :

És e szabad szellem !

Mit mondott, még tudod, derék Polichinellem ?

Don Juan :

Hallgass !

A Polichinelle báb

hangja a bábszínházból :

A cédaság.

Don Juan :

Hiu hit, hullt dicsőség,

Hogy bennem ért tetőt embergőg, vakmerőség,

Ha így bélyegzi meg végül a Pulcinella.

A Fehér Árný :

Különbet érdemelt, de néki még se kell a
Legfőbb mentség, dacos göggel hallgatja el.

Don Juan :

Nincs mentség.

A Fehér Árný:

A reményt mily könnyen adja fel.
Magához szivtelen. Kell hogy mások szeressék!

Don Juan:

Igy büszkén, jajtalan halok meg. Semmi mentség!
E száj nem esdekel. Pokol, várlak sóvárgón.

Az Ördög

a Szegényhez:

Huzd azt a szép üres jelmezt errébb. Sok álom
Elsikkad ránca közt.

Don Juan:

Mi az?

Az Ördög:

Meglátod ám
Mindjárt mily furcsa, kis pokol vár, Don Juan.

Don Juan:

A szörnyek pokla, hol Nérók rémlelke fő.

Az Ördög:

Nem, kis vászonpokol, háton cipelhető.

Don Juan:

A bábszínház? ... Nekem nem kell, csak kárhozat.

Az Ördög:

De báb lész s játszanod kell minden változat
Nélkül a csábitót, örök vágy férfია.

Don Juan:

Örök tűz, irgalom!

Az Ördög:

Örök komédia.

Don Juan :
De nem kell.

Az Ördög

a Szegényhez :

Jöjj, segíts ökelmét zsákba tenni.

Don Juan :
A bábszínházba ? — Nem. Nem kényszerít be semmi.

Az Ördög

Don Juanhoz :

A bábos megragad. Nem használ itt esengő Szó.

Don Juan :

Menni kell tehát ?

Az Ördög :

Már kezdjük, szól a csengő,
A hölgyek mind helyet foglalnak csöndbe, körbe

A Szegény :

Don Juanhoz :

Indulj!

Don Juan :

Én nem megyek. Inkább a sirgödörbe.

Az Ördög

a Szegényhez :

Vonszold idáig.

Don Juan :

Oh, ne ezt a szük odut,
Poklok tüzét, hová a gőgöm biztos ut.

A Szegény :
Gyerünk !

Don Juan :
Kin kell nekem, mit enyhülés nem oldoz,
Nem kinlódtam sosem, jogom van a pokolhoz !

Az Ördög :
Hol kedvem tartja ám, csak ott van a pokol,
Sok híres férfinak szobrában bujdokol.
Te bábobban leled.

Don Juan :
Reményt adó szivárvány
Még tán, hogy él a báb s hideg, halott a márvány
S még így az is lehet . . .

Az Ördög :
Fényes siker fogad.

Don Juan :
Majd megnevettetem.

Az Ördög :
Kit ?

Don Juan :
Hát a lányokat.
Ott lesz az anyjuk is, ha most velem mulatnak.

A Fehér Árny :
Pedig nagy hivatást jelölt a sors utadnak.

Don Juan :
Nótázok . . .

Az Ördög :
S bábjaid hátát bottal vered.

A Fehér Árný:

S tarthatad volna tán tündöklő fegyvered!

Don Juan:

S kiáltom: „Én vagyok...”

A Fehér Árný:

Könnyem se hull tovább.

Don Juan:

A hires Burlador...

A Szegény:

(betuszkolja a bábszínházba):

Elég.

Az Ördög:

Légy hát fabáb

Ember, ki sorsa szűk rongyát testemre mérte.

Don Juan

(mint báb jelenik meg a bábszínházban):

A hires Burlador... itt áll...

A Fehér Árný:

De nagy kár érte.

(Függöny.)

AZ ÖRDÖG MEG AZ LEÁNYZÓ

Igen rejtelmes középkori történet. Régi magyar ponyvákrol megmenti vala és a kegyes hívőknek lelki épülésére elmondja
Zoltán deák (24. szám) K 30.—

A z ördög meg az leányzó középkori ördögi történet, melynek tárgyát szerzője Bornemisza Péternek egyik prédikációjába beszótt rövid példából szélesítette ki novellává. Az ördög feltámaszt egy holt leányt és a leány apja ezért eladja neki a saját maga és a leánya lelkét. Ettől kezdve az ördög irányítja minden cselekedetüket: a XII. századbeli várúr rablólovaggá lesz, leánya pedig parázna életű szörnynyé, aki szerelmes áldozatait kegyetlenül elpusztítja. Isten azonban győzedelmeskedik az ördög felett, a várúr megtér és leánya, aki az ördögtől nyerte vissza életét, a pokolba kerül. — Szerző ezt az izgalmas középkori témát a XVI. század nyelvén írta meg, de nem furcsa, elavult szavakkal és nem a régies helyesírással archaizál, hanem a régi stílus képeivel, szólásaival és hasonlataival. Számos gyönyörű legendát szőtt be elbeszélésébe a régi magyar kódexekből és néhány zamatos tréfát, amelyek az egyébként is érdekfeszítő történetet rendkívül változatossá teszik. Az egész novellát a középkor vallásos szelleme lengi át, amelynek Trócsányi alapos ismerője. — Az egész ötlet, maga a történet, a kidolgozás, a könyv belső szerkezete (Babits ajánlása, Mészöly distichonjai, György diák utóbeszéde) annyira eredeti, hogy a legtelítettebb regényolvasó érdeklődését is leköti újszerű érdekességével.

SCHOPENHAUER: A SZERELEM METAFIZIKÁJA

Fordította *Mikes Lajos*
(25. sz.) K 30.—

A pesszimizmus nagy filozófusa 1840-ben írta ezt a világhírű tanulmányát a szerelem metafizikájáról, amelyben főművének alap gondolatát: az akarat mindenhatóságát a nemi kérdés megvilágítására használta fel. Schopenhauer az első volt a nagy filozófusok között, aki elfogulatlanul és teljes nyíltsággal tárgyalta az emberiségnek ezt a legnagyobb és legkényesebb problémáját. Az eredmény, amelyre jutott, méltó volt lángelméjéhez: a szerelmet, amely évezredek óta csak a költők témája volt, a filozófus éleslátásával visszavezette a fajfentartás problémájára és kimutatta, hogy a szerelem szenvedélyében vergődő ember vak eszköz a természet kezében, mert amikor azt hiszi, hogy saját gyönyörűségeért harcol, csak a faj géniuszának céljait szolgálja, hogy a jövő nemzedékben mennél tisztábban fenmaradjon a faji típus. Későbbi igazságokat állapít meg Schopenhauer ebben a tanulmányában, amely husz évvel megelőzte Darwin főművének a megjelenését s a darwinizmus egyik alap gondolatának, a faj fentartására irányuló életharcnak megadta előre a metafizikai magyarázatát. A tanulmány egyébként, amely *Mikes Lajos* kitűnő fordításában jelenik meg, páratlanul szellemes, ragyogó írásmű, amely a nemi kérdés szempontjából világot vet visszafelé Schopenhauer egész filozófiai rendszerére és úgyszólván játszi könnyedséggel vezeti be az olvasót a metafizika rejtelmibe.

R. KIPLING: A GYÖNGYELEFÁNT

Elbeszélések

Fordította *Bartos Zoltán*

(27. sz.)

K 20,—

Csupán Kipling költői fantáziája tudja felhasználni bűvös palettájának ezernyi színét, hogy utolérje India színpompáját és zenébe foglalja az őserdők csodás hangzavarát. Izzó fantáziája úgy varázsolja eléink a mesével terhes Gangesz mentét, a dzsungel titkait, az angol katonák küzdelmét a vad törzsekkel, hogy azt hisszük, ott élünk a rádzsák földjén, a szerelmes viszáriák, a dalos hardajások, a tikkadt éjszaka csöndjében sikongató kísértetek s a négyfejű-százkaru istenek között. Látjuk, hogy a természet gyönyörűségei semmi máshoz hozzá nem foghatók, a veszedelem és a halál is olyan bizarr, misztikus, emberfeletti alakban lép eléink, szinte csalogat, úgy tetszik, önkéntelenül rohanunk belé. Ez a föld, ez a tébo-lyodott anya, aki egyik percben minden gyönyörűséget megád fiainak, a másokban pedig megfojtja. — A füzet három elbeszélését a hírneves angol író legjava terméséből: a „*Mine own people*” (Az én népem) című kötetéből vettük.

A Genius-Könyvtár számai:

1-2.	<i>Oscar Wilde.</i> A cantervillei kísértet. Fordította Király György	K	20.—
3-5.	<i>Turgenyev.</i> A zsebóra (Egy aggastyán elbeszélése.) Fordította Trócsányi Zoltán	K	20.—
6-7.	<i>Flaubert.</i> Heródiás. Fordította Zolnai Béla	K	20.—
8-10.	<i>Maurice Renard.</i> A találka. Fordította Kállay Miklós	K	20.—
11-13	<i>Ebner-Eschenbach</i> Mária Felbontatlan- nul elégetendő! Fordította Hevesi Sándor	K	20.—
14-16.	<i>Puskin.</i> Pique dáma. Fordította Tró- csányi Zoltán	K	20.—
17.	<i>Ambrus Zoltán.</i> A kritikáról	K	30.—
18.	<i>Lakatos László.</i> Pesti bábjáték	K	20.—
19.	<i>Lermontov.</i> A démon. Fordította Tele- kes Béla	K	20.—
20.	<i>R. L. Stevenson.</i> A bűvös palack. For- ditotta Király György	K	20.—
21.	<i>Wagner Richard.</i> Lohengrin. Szöveg- könyv. Fordította Lányi Viktor	K	30.—
22.	<i>Sebestyén Károly.</i> Shakespeare és az angol renaissance	K	50.—
23.	<i>Sealsfield.</i> A vén squatter elbeszélése. Fordította Balogh Vilma	K	30.—
24.	<i>Trócsányi Zoltán.</i> Az ördög meg az leányzó. Igen rejtelmes középkori tör- ténét	K	30.—
25.	<i>Schopenhauer.</i> A szerelem metafizikája. Fordította Mikes Lajos	K	30.—
26.	<i>Rostand.</i> Don Juan utolsó éjszakája. Fordította Kállay Miklós	K	40.—
27.	<i>Kipling.</i> A gyöngy-elefánt. Fordította Bartos Zoltán	K	20.—

Nagy Írók - Nagy Írások

A Genius klasszikus sorozata
Szerkeszti: Bálint Lajos

Új kötetek:

Shakespeare szonettjei

Fordította Szabó Lőrinc

A nagy angol költő szonettjei
művészi, az eredetihez hű for-
ditásban, tartalmas előszóval
s bő és alapos jegyzetekkel.

Ára füzve 160 K

Fénylemezkötésben . 300 K

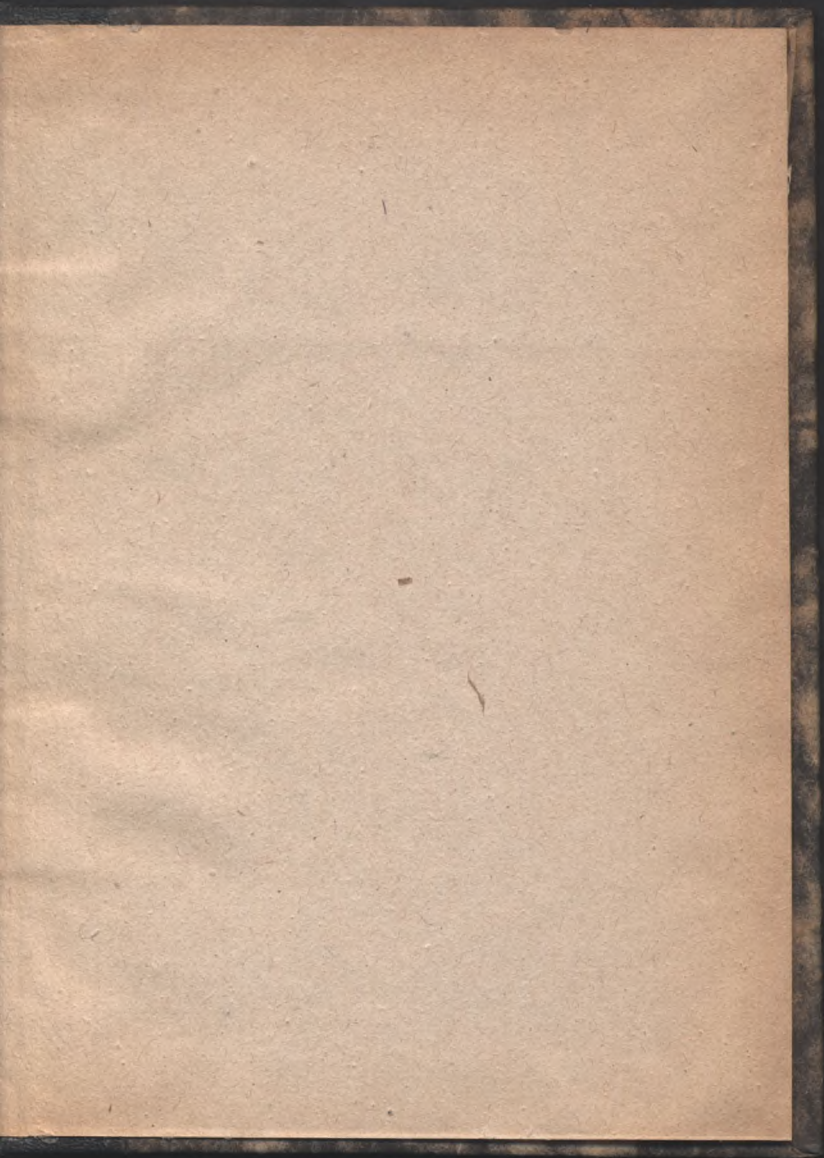
Gobineau: A renaissance

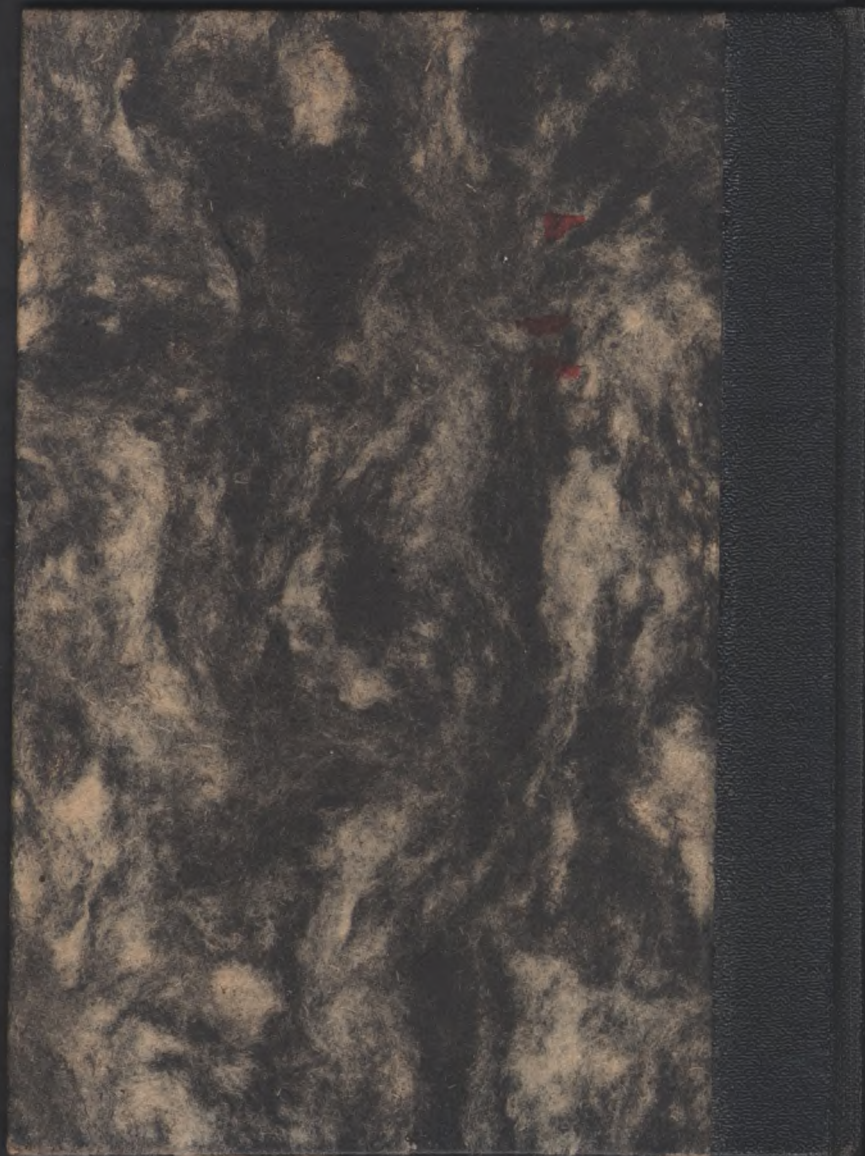
Fordította Kuncz Aladár dr.

E világhírű remekmű új ki-
adása, új művészi fordítást
ad. Nagy értéke ezen új ki-
adásnak a hozzácsatolt kro-
nológia, valamint a gondosan
összeállított jegyzetek s a gaz-
dag illusztrációs anyag.

Ára füzve 280 K

Fénylemezkötésben . 400 K

Genius

Könyvtár

26

VM